POSTA ROMANA

Romprestfilatelia

Lei 20

almanahul filatelic 1983

almanahul filatelic

1983

LUPTA POPORULUI ROMÂN PENTRU INDEPENDENŢĂ POŞTALĂ

Desfiinţarea poştelor străine din România

ÎN PERIOADA după Unirea Principatelor române s-a realizat unificarea poştală, în 1865 a intrat în vigoare prima lege telegrafico-poştală română, dar mai dăinuia încă regimul poştal privilegiat, potrivit căruia poşta imperială austriacă şi poşta imperială rusă aveau dreptul exclusiv, deci cu caracter de monopol, de a îndeplini în Principatele române, apoi, în România, serviciul poştal cu străinătatea, prin birourile lor poştale consulare înfiinţate în diferite localităţi din Moldova, Muntenia şi Oltenia pe la sfîrşitul secolului al 18-lea şi începutul sec. al 19-lea. Poşta rusă făcea legătura poştală cu Istambulul şi diferite localităţi din Rusia iar poşta austriacă cu ţările din centrul şi apusul Europei.

Principatele române au protestat permanent împotriva acestei imixtiuni în serviciile şi veniturile poştale române din partea poştelor străine cerînd desfiinţarea lor. O astfel de manifestare s-a produs încă din 1857 cînd Adunarea ad hoc a Moldovei a votat, în unanimitate, în şedinţa sa din 9 noiembrie 1857,[1] o încheiere prin care, constatînd că „existenţa poştelor străine în Principat precum şi împărtăşirea altor Puteri la veniturile poştale ale Principatelor nu are nici un temei legal", solicita ca „Puterile garante să binevoiască a recunoaşte vechiul şi neprescriptibilul drept al Principatelor-Unite de a regula ele singure relaţiile lor comerciale cu alte staturi."[2] Iar economistul Dionisie Pop Marţian, în articolul său „Serviciul poştal", publicat în 1862,[3] califica serviciul poştal extern, pe care-l exploata în România poşta austriacă, ca un „privilegiu de acum înainte insultător pentru administraţia română." Începînd din 1861 şi pînă la sfîrşitul anului 1864, guvernele care s-au succedat au făcut unele demersuri pe lîngă reprezentanţii Austriei şi Rusiei pentru „sugrumarea", adică pentru suprimarea poştelor străine de pe teritoriul Principatelor-Unite şi pentru preluarea serviciului poştal internaţional de către poşta română.[4]

[1]) Adunările ad hoc ale Moldovei şi Ţării Româneşti au fost alcătuite din reprezentanţi *aleşi* ai tuturor claselor şi păturilor sociale. Ele au fost convocate la Iaşi (22 sept./4 oct. 1857) şi la Bucureşti (30 sept./12 oct. 1857).

[2]) V. „Acte şi documente relative la Istoria Renaşterii Române", tipografia Carol Göbl, Bucureşti, vol. VI, partea I, 1896, nr. 1930.

[3]) Revista „ANALE ECONOMICE", 1862, I—IV, nr. 9—12, p. 171.

[4]) V. raportul lui Cezar Librecht publicat în „Buletinul telegrafo-poştal", nr. 26 din 19/31 decembrie 1865.

Fig. 1. *Scrisoare, francată cu mărci poştale austriace, expediată din Bucureşti la 8 iunie 1868 (în timpul tratativelor de la Viena, adresată la Braşov).*

La 12 octombrie 1864, prin referatul nr. 2394, directorul general al telegrafelor şi poştelor, Cezar Librecht, propune ministrului de interne a se hotărî încetarea funcţionării poştelor străine în România şi preluarea de către poşta română, cu începere de la 1 ianuarie 1865, a serviciului poştal cu străinătatea, declarînd că îşi ia toată răspunderea „pentru îndeplinirea acestui serviciu cu cuvenita regularitate şi precizie." În concluzie, directorul general Librecht solicita ministrului de interne ca, dacă i se aprobă propunerea, să facă „a se comunica de îndată şi într-un mod decisiv", prin ministrul de externe, guvernelor statelor limitrofe, încetarea de la 1 ianuarie 1865 a poştelor străine iar, pe de altă parte să fie autorizat a se ocupa „fără amînare" de pregătirea instrucţiunilor şi tarifelor necesare.[5] Pe acest referat, ministrul de interne, Mihail Kogălniceanu a pus rezoluţia : „Aprob cu plăcere o asemenea propunere, care de mult se urmăreşte a se realiza ; se va face notificaţiunea cuvenită agenţilor Rusiei şi Austriei, prin ministerul de externe."[6]

Ca urmare, pe de o parte, ministrul de externe al României, prin nota nr 6137 din 2 decembrie 1864, cere consulilor generali ai Rusiei şi Austriei încetarea serviciului poştal în România şi încheierea unor condiţii poştale[7] iar pe de o alta, prin decretul domnesc nr. 1873 din 18 decembrie 1864, maiorul Cezar Librecht este împuternicit a încheia „convenţiuni şi regulamente poştale cu statele limitrofe Austria, Rusia şi Serbia."[8]

Data de 1/13 ianuarie 1865[9] a sosit fără nici un rezultat. În schimb, la această dată a intrat în vigoare noua lege telegrafo-poştală, prima din România, prin al cărei articol 1 se exprimă clar dreptul de monopol al statului român asupra serviciului poştal. Dar nici existenţa acestei legi, nici demersurile diplomatice făcute nu au dus la realizarea ţelului urmărit din cauza tergiversărilor guvernelor statelor vecine, în special a celui austriac. S-a ajuns astfel în luna aprilie 1865, cînd

[5]) Referatul a fost publicat în MONITORUL OFICIAL din 1864, p. 1971.

[6]) V. Constantin N. Minescu, „Istoria poştelor române", Bucureşti, 1916, p. 251.

[7]) Ibidem.

[8]) Decretul publicat în Mon. Oficial No 289 din 29 decembrie 1864//10 ianuarie 1865.

[9]) La 1 ianuarie 1865 s-a produs, pentru întreg serviciul telegrafic şi poştal, schimbarea stilului introducîndu-se calendarul gregorian, în avans cu 12 zile (în secolul al 19-lea) faţă de vechiul calendar iulian, care a rămas valabil (pînă în anul 1919) pentru celelalte instituţii şi pentru public. Deci, pentru poştă şi telegraf, ziua de 1 ianuarie a devenit ziua de 13 ianuarie 1865.

s-au produs două importante acte ale puterii de stat prin care se dovedea voința hotărîtă a României de a pune capăt regimului anacronic al poștelor străine în țara noastră. Aceste acte, aproape concomitente, au fost :

— decretul domnesc nr. 559 din 7/19 aprilie 1865, semnat de Alexandru Ioan Cuza, prin care „se deschide un credit extraordinar de 616.680 lei, pentru înființarea și întreținerea serviciului poștal internațional", cu începere de la 1 mai 1865 ;[10]

— jurnalul, din 8/20 aprilie 1865, al consiliului de miniștri, prin care s-a hotărît ca, de la 1 mai 1865, serviciul poștal cu străinătatea să se îndeplinească de către „Poșta Națională".[11]

Este probabil că aceste două acte, de rang superior, care demonstrau hotărîrea fermă a statului român de a trece neîntîrziat la preluarea serviciului poștal extern, au determinat pe consulul general al Austriei să trimită în sfîrșit, după 5 luni, răspunsul său la nota nr. 6.187 din 2 decembrie 1864 a ministrului român de externe : prin nota nr. 5407 din 27 aprilie 1865, consulul general al Austriei comunică ministrului de externe român că este însărcinat a-i aduce la cunoștiință că „Guvernul Majestății Sale Imperiale și Regale Apostolice, pentru a intra în negociațiunile care i s-au cerut, nu așteaptă decît sosirea la Viena a D-lui Cezar Librecht Directorul general al serviciului poștal în Moldo-Valachia, numit comisar princiar."[12]. În aceeași zi de 15/27 aprilie 1865 se întrunește consiliul de miniștri care hotărăște plecarea, fără întîrziere, la Viena, a maiorului Cezar Librecht, pentru încheierea convenției poștale cu Austria, misiune cu care fusese pe deplin împuternicit prin decretul nr. 1873 din 18 decembrie 1864. Pe de altă parte, întrucît termenul de 1 mai 1865, stabilit pentru începerea serviciului poștal extern de către poșta română, era prea apropiat, consiliul miniștrilor amînă pentru 1 iunie 1865 „termenul definitiv pentru luarea serviciului poștal internațional de către poșta română."[13] Ca urmare, Cezar Librecht pleacă imediat la Viena dar tratativele purtate acolo duc numai la încheierea unei convenții telegrafice (din 22 mai 1865), dar nu și la perfectarea unei convenții poștale, care este iarăși amînată.[14]

Foarte curînd după aceasta, agentul diplomatic al Austriei la București comunică ministerului nostru de externe, prin nota nr. 7558 din 10 iunie 1865, următoarele : „Domnul maior Librecht înainte de a părăsi Viena, a exprimat față de guvernul Imperial dorința guvernului Alteței Sale Serenisime de a primi curînd comunicări ulterioare relativ la problema poștală. Îndeplinind această dorință, guvernul Imperial m-a însărcinat să fac declarația că Austria este gata să desființeze instituțiile sale poștale, astfel cum ele există astăzi în Principatele Unite". Dar conținutul în continuare al notei dovedea că Austria nu era dispusă să renunțe, nici imediat, nici total, la privilegiul său poștal, ci că ea căuta să-l prelungească, cu unele atenuări, propunînd un regim tranzitor, dar fără limitare în timp. Regimul propus, conținea mai multe puncte, a căror esență era : Austria va desființa birourile sale poștale din România, dar va înființa, temporar, alte organe poștale, numite „expediții poștale consulare", în București, Iași, Galați, Brăila și Giurgiu, servind ca „intermediari" pentru corespondența cu străinătatea. Poșta română era obligată să trimită acestor „expediții poștale consulare" austriace pentru examinare și eventuale rectificări, toate pachetele cu corespondență sosite din străinătate, cum și toate scrisorile și pachetele depuse de public oficiilor poștale române pentru trimiterea lor în străinătate, cu destinația Austria ori cu tranzit din Austria.

Acceptarea acestor propuneri austriace ar fi însemnat înlocuirea serviciului poștal extern austriac prin controlul austriac al serviciului poștal extern român. Propunerea nu putea fi acceptată și a fost respinsă. Astfel a trecut și anul 1865, fără rezultatul dorit și urmărit cu atîta perseverență și tenacitate de directorul general al poștelor și telegrafelor Cezar Librecht și de însuși domnitorul Al. Ioan Cuza.

Anul 1866 aduce, la 11/23 februarie abdicarea forțată a domnitorului Cuza și

[10]) V. „Buletinul tel._poștal, nr. 14 din mai 1865, p. 105.

[11]) Ibidem.

[12]) Nota publicată în „Bul. tel._poștal" nr. 14 din mai 1865, p. 106.

[13]) Jurnalul, publicat ibidem.

[14]) Convenția telegrafică a fost ratificată prin decretul domnesc nr. 829 din 9 iunie 1865; ambele în „Bul. tel.-potșal" nr. 15, din 4 iulie 1865, p. 113—115.

[15]) V. MONITORUL OFICIAL nr. 196 din 31 aug. (12 sept.) 1867, p. 1033.

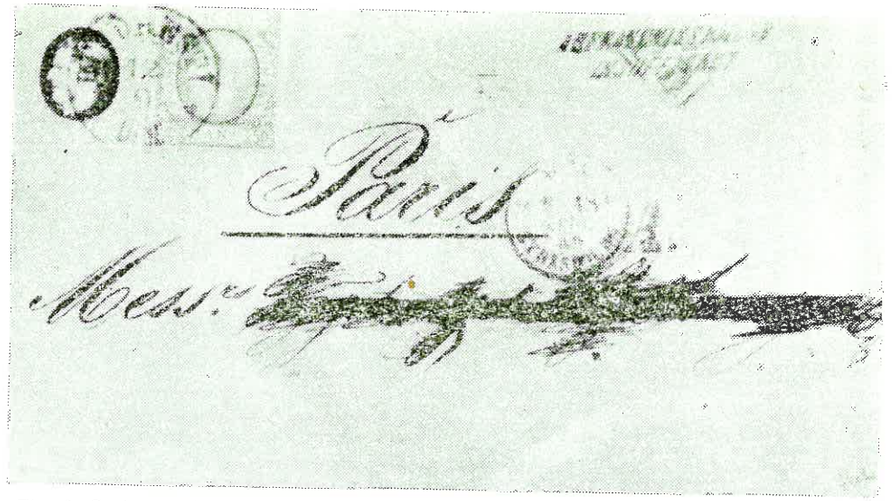

Fig. 2. *Scrisoare francată cu noile mărci poștale „internaționale" de 25 și de 50 bani, expediată din București și adresată la Paris. (12 septembrie 1869)*

îndepărtarea, imediată a directorului general Cezar Librecht. Noul director general Miltiade Costescu și, apoi, urmașul lui, Ion Nenici au fost confruntați cu probleme de ordin financiar, ceea ce a și determinat suprimarea unor oficii poștale, neglijîndu-se problema tratativelor pentru preluarea serviciului poștal extern.

Este meritul directorului general al telegrafelor și poștelor Ion Fălcoianu (16/28 martie 1867 — 11/23 sept. 1868) de a fi reluat demersurile și de a fi reușit să realizeze desființarea poștelor străine din România. Prin referatul său nr. 5911 din 16/28 august 1867, adresat ministrului de interne, directorul general Ion Fălcoianu readuce în actualitate situația anormală a poștelor străine în România, documentînd dreptul „regalian" al statului, exprimat și prin legea telegrafo-poștală, de a îndeplini, în mod exclusiv, serviciul poștal intern și extern. Referatul conține noi argumente în sprijinul demersurilor noastre pentru desființarea poștei austriace din România, arătînd că :

— poșta austriacă efectuează un serviciu poștal cu totul incomplet ;

— chiar și pentru acest serviciu poșta austriacă este ajutată de poșta română care transportă gratuit toate corespondențele internaționale ;

— taxa percepută de poșta austriacă este foarte ridicată, România fiind pusă la același tarif cu „Indiile și țările afară din Europa."

În concluzie, prin acest referat, directorul general propune a se invita guvernele statelor vecine a trimite, cel mult pînă la 15 septembrie, la București, delegați deplin autorizați să încheie convenții poștale cu România. Referatul a fost aprobat de ministrul de interne și s-au făcut demersurile cuvenite pe lîngă reprezentanții diplomatici ai Austriei și Rusiei la București.

Prin răspunsul său, agentul și consulul general al Austriei a cerut ca pînă la încheierea unei convenții poștale să se mențină *statu-quo*, făcînd și unele obiecții la teza susținută de guvernul român. Luînd cunoștiință de aceste obiecțiuni, directorul general al poștelor Fălcoianu întocmește și înaintează ministrului de interne un nou referat, nr. 6030 din 23 august/ 3 sept. 1867, prin care, în mod energic respinge toate obiecțiunile agentului diplomatic al Austriei, mai arătînd și unele nereguli ale serviciului poștal austriac, ca de ex. :

— agenții subalterni austriaci au făcut abuzuri, punînd în pachetele oficiale prezentate de poșta austriacă și corespondență particulară și chiar grupuri cu bani, pe care poșta

română le-a transportat gratuit, fapte pe care legea poştală română le califică fraude ;

— poşta austriacă nu are în România curieri decît pe trei direcţii : Giurgiu-Predeal (care se transportă, de altfel, prin serviciul român de diligenţe), Galaţi-Braşov şi Iaşi-Mihăileni. Pe toate celelalte trasee transportul corespondenţei internaţionale se face de poşta română. Se cuvine deci ca taxele respective să se incaseze de poşta română, nu de cea austriacă.

Pe baza acestui referat al directorului general al poştelor, ministrul de interne Ştefan Golescu întocmeşte, la rîndul său referatul nr. 6125 din 25 august 1867, pe care-l înaintează consiliului de miniştri, propunînd un nou demers ferm, acordîndu-se guvernelor imperiale austriace şi ruse un ultim termen, pînă la finele lui octombrie, pentru trimiterea delegaţiilor lor la Bucureşti. În aceeaşi zi de 25 august 1867, consiliul de miniştri dă jurnalul nr. 1, prin care, aprobînd referatul ministrului de interne, se decide : „să se invite guvernele imperiale ale Austriei şi Rusiei ca pînă la finele lunii octombrie să trimită la Bucureşti delegaţi deplin autorizaţi care, împreună cu un delegat al guvernului român, să elaboreze convenţiunile poştale necesare pentru suprimarea poştei străine. Aceasta pentru a nu pune pe guvernul român în poziţiunea de a aplica hotărîrea sa nestrămutată de a face singur şi fără aceasta, serviciul poştal şi a nu mai îngădui să existe serviciile străine. Domnii miniştri de interne şi externe sînt autorizaţi a aduce la îndeplinire prezenta deciziune." [16]

Pentru a putea îndeplini în bune condiţii noile atribuţii ale serviciului poştal internaţional era absolut necesară sporirea numărului amploiaţilor poştali, superiori şi inferiori, în care scop, la propunerea directorului general al poştelor, ministrul de interne a întocmit referatul nr. 6357 prin care a solicitat acordarea unui credit de 123.050 lei. Prin jurnalul din 12 sept. 1867, consiliul miniştrilor aprobă referatul ministrului de interne, autorizîndu-l să cheltuiască suma de lei 123.050 „pentru complectarea şi îmbunătăţirea serviciului poştal". Această sumă reprezenta următoarele cheltuieli, calculate pentru perioada 15 sept. — 31 decembrie 1867 :

— 2 inspectori şi instructori	10.500	lei
— 24 amploiaţi speciali de diferite grade	54.600	„
— 30 elevi	26.250	„
— 20 conductori	17.500	„
— 10 curieri	4.200	„
— Diurne pentru inspectori	5.000	„
— Material pentru birouri	5.000	„
suma totală	123.050	„

În ziua de 15 sept. 1867 s-a dat şi decretul domnesc nr. 1.328 prin care „Se deschide D-lui Ministru Secretar de Stat la departamentul de interne un credit de 123.050, pentru îmbunătăţirile necesare a se aduce serviciului poştal, în prevedere cu adăogirea poştei internaţionale, pînă la finele anului, pentru sporirea personalului şi alte cheltuieli." [17]

Primul rezultat pozitiv al acestor demersuri şi măsuri s-a produs în luna noiembrie 1867 cînd marea noastră vecină de la răsărit, imperiul rus, înţelegînd dorinţele poporului nostru şi socotind legitime cererile guvernului român, a desfiinţat birourile poştale ruseşti din România. Prin anunţul nr. 8.322 din 26 noiembrie 1867, publicat în Monitorul Oficial nr. 256 din 15/27 noiembrie 1867, direcţia generală a telegrafelor şi poştelor aducea la cunoştinţă publică :

„Guvernul imperial al Rusiei, conform dorinţei exprimată de guvernul român, a binevoit a suprima birourile sale de poştă rusă din România. În viitor dară, toată corespondenţa din şi pentru imperiul Rusiei cu România se va face prin poşta română. Însă pînă ce se va stabili o convenţiune poştală şi pînă ce se va lua alte dispoziţiuni, deocamdată va circula între ambele staturi numai corespondenţa simplă (fără valoare declarată sau recomandaţie) şi se va schimba între birourile de poştă rusă şi român stabilite pe frontarie la Scuteni". Anunţul conţine, în continuare, o seamă de indicaţii şi îndrumări pentru public.

Concomitent, direcţia generală a trimis şi şefului biroului poştal central Bucureşti adresa nr. 8377 din 27 noiembrie 1867, prin care îi aducea la cunoştinţă suprimarea serviciului poştal rus din România şi, deci, efectuarea, de aici înainte, a corespondenţei din şi pentru Rusia prin poşta română. Prin aceeaşi adresă se dau biroului poştal central şi unele informaţii şi dispoziţii.[18]

Guvernul imperial austriac n-a voit însă să renunţe la importantele şi mereu crescînde venituri pe care i le aducea serviciul poştal internaţional din România şi nici la celelalte avantaje (posibilităţi de informare, mijloc de influenţă, etc) pe care le reprezenta acel serviciu poştal în România. El a continuat calea tergiversărilor, fiind necesare noi demersuri şi tratative. În sfîrşit, după alte multe luni s-a realizat un progres şi atunci, prin decretul nr. 471 din 19 martie 1868, directorul general Ion Fălcoianu a fost delegat să plece la Viena, cu depline puteri pentru încheierea unei convenţii poştale cu delegatul guvernului austriac.[19] După lungi tratative s-a încheiat şi semnat, în Viena, la 24 iulie (stil nou) 1868, o „Convenţiune poştală între România şi Austria". Această convenţie nu s-a încheiat între administraţiile poştale ale celor două state, ci între guvernele lor, după cum se şi prevede în programul convenţiei :

„Guvernul Maiestăţii Sale Imperiale şi Regale Apostolice şi guvernul Alteţei Sale Serenisime Domnitorului Principatelor Unite, dorind a regula serviciul corespondenţei între Statele respective, prin mijloacele unei convenţiuni poştale, pentru acest scop au numit ca plenipotenţiali ai lor pe subsemnaţii, care au convenit despre articlele următoare :".[20]

Cele două părţi contractante declarau prin primul articol al convenţiei lor :

„Între administraţia poştelor din cele două teritorii ale Maiestăţii Sale Imperiale şi Regale Apostolice de o parte şi administraţia poştelor Principatelor-Unite de altă parte, va fi schimb periodic şi regulat de scrisori, de probe de mărfuri şi imprimate de orice natură, precum şi de article ale poştei grele (Fahrpost) originare din ţările respective, sau provenind din ţări la cari administraţiunile contractante servă sau vor putea servi de intermediu."

Această clauză, care stabileşte un regim de egalitate între administraţiile poştale ale celor două state şi, mai ales, clauza, cuprinsă în art. 2 din convenţie, potrivit căreia schimbul de corespondenţă se va efectua prin mijlocul serviciilor celor două administraţii poştale prin punctele de frontieră expres determinate, însemnau sfîrşitul poştei austriece în România.

Pentru executarea convenţiei era necesară potrivit art. 47 din convenţie, întocmirea unui regulament, care s-a şi semnat la Pesta, la 29 decembrie 1868 (stil nou), sub denumirea „de dezvoltare ; admis între administraţiunea poştelor Principatelor-Unite şi administraţiunea poştelor Austro-ungare, pentru punerea în lucrare a convenţiunei poştale.

Prin art. 48 din convenţie, data intrării ei în vigoare era stabilită pentru ziua de 1 ianuarie 1869 (stil nou), dar intervenind întîrzieri în aprobarea convenţiei de către organele legislative, intrarea în vigoare a trebuit să fie amînată pînă la 1 aprilie 1869 (stil nou), astfel că poşta austriacă din România şi-a prelungit funcţionarea şi în primul trimestru al anului 1869.

În sfîrşit a sosit şi ziua de 20 martie/1 aprilie 1869, cînd privilegiul poştei austriece a încetat iar poşta română a început serviciul poştal internaţional. Inaugurarea s-a făcut cu fast, în dimineaţa zilei de 20 martie (calendar iulian), la „palatul poştelor şi telegrafelor, pavoazat şi împodobit..." Comunicatul publicat în Monitorul Oficial, nr. 65 din 21 martie (2 aprilie) 1869, descrie pe larg solemnitatea, menţionînd că şi „Domnitorul a binevoit a lua însuşi iniţiativa remedierii celor dintîi epistole înscrise pe registrele administraţiunei internaţionale române, încredinţîndu-i două scrisori adresate augustei sale familii, din care una francată, alta recomandată..."

Fig. 3. *Scrisoare, francată cu noile mărci internaţionale de 10 şi de 15 bani, expediată din Iaşi, la 12 octombre 1869, adresată la Viena.*

[16]) Ibidem, p. 1034.
[17]) Atît jurnalul consiliului de miniştri din 12 sept. 1867 cît şi decretul nr. 1.328 din 15 sept. 1867, au fost publicate în MONITORUL OFICIAL nr. 209 din 17(29) septembrie 1867.
[18]) Arhivele Statului Bucureşti, Fondul Direcţia generală a poştelor, dos. 2/1867, p. 624.
[19]) In „Telegraful şi Poşta", nr. 10 din 15 mai 1868, p. 147.
[20]) Plenipotenţiarul guvernului român a fost Ion I. Fălcoianu, „Directore general al Poştelor şi Telegrafelor ai Principatelor-Unite".

PENTRU CA POȘTA română să poată îndeplini serviciul poștal internațional cu exactitate și promptitudine, astfel cum guvernul nostru își luase angajamentul prin diferitele demersuri diplomatice și cum, de altfel, era necesar pentru satisfacerea deplină a intereselor publicului din țară și din străinătate, s-au luat, din timp, o seamă de măsuri organizatorice, pe linia instruirii cadrelor poștale, a elaborării instrucțiunilor de manipulare poștală, a alocării de mijloace financiare și, în sfîrșit, pe linia confecționării și emiterii mărcilor poștale internaționale.

a/ Ca mai urgentă din aceste măsuri era aceea a pregătirii salariaților pentru o temeinică cunoaștere a manipulării poștei internaționale, în care scop guvernul nostru a solicitat Consiliului Federal al Elveției trimiterea în România, pentru un timp, a cîtorva înalți funcționari ai poștei elvețiene. Astfel, cu sprijinul poștelor elvețiene, care le-a permis să vină în România, **acordîndu-le concediile necesare, la** 15 noiembrie 1868 au sosit în țara noastră trei funcționari superiori ai poștelor elvețiene, care au lucrat în cadrul direcției generale a poștelor din România timp de 1—2 ani.[21] De altfel cu prilejul angajării de personal poștal suplimentar, din cuprinsul decretului No 706 din 31 martie 1869 se vede că au fost „admiși în serviciu", printre alții și doi „foști expeditori la suprimata poștă austriacă." [22] care aveau experiența serviciului poștal internațional.

b/ În afară de diferitele îndrumări conținute în circulări, s-au elaborat, trimis și publicat „Cinci instrucțiuni pentru serviciul poștal internațional".[23]

c/ O altă direcție a pregătirilor pentru începerea serviciului poștal internațional a fost crearea bazei materiale și a mijloacelor financiare necesare. În baza raportului nr. 1 456 din 6 februarie 1869 al ministrului de interne, care era Mihail Kogălniceanu și conform jurnalului consiliului de miniștri, s-a dat decretul nr. 256 din 7 februarie 1869, prin care s-au deschis ministerului de interne credite suplimentare în valoare de 106.912 lei, cum și credite extraordinare în valoare de 85.200 lei, în acestea din urmă cuprinzîndu-se printre altele, mobilier, cîntare, ștampile, cum și plata diurnei impiegaților elvețieni.[24]

d/ Cea mai importantă măsură pregătitoare pentru începerea la timp a noului serviciu poștal internațional a fost emiterea și trimiterea către oficiile poștale a mărcilor poștale de valori potrivite, care au și fost numite „mărci internaționale". În anul 1868 și la începutul anului 1869, existau numai mărci poștale în valoare de 2,4 și 18 bani, cu totul insuficiente pentru noul serviciu poștal extern, care prevedea taxe poștale mai ridicate.

Încă de la 13 august 1868, prin adresa nr. 5 534, direcția generală a telegrafelor și poștelor a solicitat ministerului finanțelor procurarea mărcilor poștale necesare serviciului internațional. Aceste mărci au fost confecționate și gata de livrare pe la mijlocul lunii martie 1869 astfel că, prin adresa nr. 2 453 din 16 martie 1869, direcția generală comunică casierului șef de pe lîngă oficiul poștal central. Bădulescu, următoarele :

„Sunteți invitat a vă prezenta la ministerul Finanțelor și a cere a vi se da în primire timbrele poștale ce i s-a cerut de această direcțiune în 13 august anul expirat 1868 cu adresa No 5.534. Din aceste timbre veți trimite cu prima cursă fiecărei stațiuni împreună cu recipisa de predare și primire cîte un suficient de fiecare specie (mai multe din cele de cîte 25,15 și 50 bani și mai puține din cele de cîte 5 și 10 bani) pentru a uza de dînsele în francarea obiectelor *internaționale* cu începere de la 1 aprilie viitor."[25]

[21]) Aceștia au fost : Paul Jeanrenard, directorul poștelor din Neuchatel,și Josif Karl Schneider, controlorul arondismentului St. Gall, care, ambii au lucrat 2 ani în România ; Edmond Höhn, autorul secretarului general al poștelor elvețiene, care a lucrat un an în țara noastră. V. Constantin N. Minescu, op. cit. p. 278 și urm.

[22]) V. Monitorul Oficial, nr. 75, din 3/15 aprilie 1869.

[23]) Acestea erau : „Instruciunea No. 1, pentru abonamente la ziare" ; Instrucțiune No. 2 privitoare la oficiurile interne însărcinate a preschimba direct pachetele de scrisori și mesagerie cu oficiurile austro-ungare ; Instrucțiunea No. 3 „asupra distribuției prin expres" ; Instrucțiunea No. 4 pentru „Expediții prin estafete" și Instrucțiunea No. 5 privind „Manipularea corespondenței simple și de valoare", toate publicate în „Telegraful și Poșta", 1869 și în : Ion N. Bujoreanu, „Colecțiune de Legiurile României". București, vol. I, p. 1049—1057.

[24]) Atît decretul nr. 256/1869 cît și tabloul de credite, semnat de Mihail Kogălniceanu, sînt publicate în Monitorul oficial nr. 33 din 12/24 februarie 1869.

Fără nici o întîrziere, casierul central a ridicat de la ministerul finanțelor următoarele cantități din noile mărci poștale :

Valoarea mărcilor	Coli de cîte 100 mărci	Bucăți mărci
Mărci de 5 bani	1.487	148.700
„ „ 10 „	1.250	125.000
„ „ 15 „	999	99.900
„ „ 25 „	500	50.000
„ „ 50 „	249	24.900

Prompt și conștiincios, casierul central, cu adresele nr. 12—70 din 18 martie 1869, a trimis oficiilor poștale din țară mărcile ridicate, raportînd de executare prin adresa nr. 82 din 23 martie. Din cuprinsul acestei adrese și din tabelele aflate la dosar rezultă că pentru repartizarea judicioasă a mărcilor s-au făcut următoarele clasificări a oficiilor poștale, după importanța lor : în clasa I-a intrau oficiile din Brăila, Galați, Craiova și Iași ; în clasa II-a se cuprindeau oficiile din Botoșani, Buzău, Călărași, Focșani, Giurgiu, Ismail Pitești, Ploiești, Turnu Măgurele și Turnu Severin, iar în clasa III-a celelalte oficii poștale mai mici, cu excepția oficiilor Filipești, Urlați, care nu au primit mărci poștale din această primă tranșă. Oficiului poștal București i s-a repartizat o cantitate mai mare decît oficiilor din clasa I-a. Pentru oficiile încadrate în clase, cantitățile de mărci exprimate în „file", adică coli de cîte 100 mărci fiecare, au fost următoarele :

Oficii poștale de clasa	File a 5 bani	File a 10 bani	File a 15 bani	File a 25 bani	File a 50 bani
I	20	20	10	10	5
II	10	10	5	5	3
III	5	2	2	2	1

În cursul lunii martie 1869 s-au mai repartizat oficiilor poștale și alte cantități de mărci poștale astfel încît la începerea serviciului poștal internațional ele erau suficient aprovizionate.

Îndeplinind pregătirile și luînd măsurile mai sus arătate, direcția generală a telegrafelor și poștelor a ținut să informeze și publicul asupra condițiilor în care se va efectua serviciul poștal cu străinătatea și asupra obligațiilor trimițătorilor scrisorilor. Prin „ANUNCIU"-1 din 20 martie 1869 [27] se face cunoscut publicului :

„După convențiunile poștale internaționale [28], încheiate în anul exprimat, de la 19 martie/1 aprilie teritoriul poștal al României se va exploata exclusiv de către administrația română. Prin urmare, biurourile poștale austro-Maghiare, care pînă acum făceau serviciul internațional, vor înceta cu desăvîrșire la 31 martie seara și chiar a doua zi, numai biurourile poștale române vor servi de intermediare pentru relațiunile cu străinătatea, ca și pentru acelea din întregul țărei. Această desvoltare a serviciului nostru poștal, ne impune datoria a da, prin anunciul de față, la cunoștiința publicului dispozițiunile cele mai esențiale extrase din convențiune și din regulamentul de executare ce sunt a se pune de acum înainte în aplicațiune." În continuare, anunțul cuprinde o seamă de explicații și indicații referitoare la mențiunile de pe adresă, la taxele de recomandare, de retur-recepisă, pentru „expres", etc.

[25]) Arhivele Statului București, Fondul Direcția Gen. a Poștelor, dosar 7/1869, f. 14 și urm.

[26]) Ibidem, f. 15.

[27]) Anunț publicat în „Telegraful și Poșta", nr. 7 din 1 aprilie 1869, p. 99.

[28]) În afară de convenția cu Austria, se mai încheiase, la 24 iulie/5 august 1868, o „Convențiune între administrațiunea poștelor Confederațiunii Germaniei de Nord și Administrația poștelor României pentru introducerea unui schimb poștal direct între ambele teritorii."

STRĂDANIILE, CHELTUIELILE și pregătirile făcute și-au dat roadele dorite: poșta română a izbutit, chiar de la început, să îndeplinească cu succes noile sale atribuții privind serviciul poștal cu străinătatea și aceasta a contribuit la dezvoltarea neîncetată a traficului poștal internațional. Din formularul intitulat „Compt de primirea și întrebuințarea timbrelor poștale" (Poșta No 111) se constată că numai oficiul poștal București a întrebuințat, numai în luna aprilie 1869, următoarele cantități din noile mărci internaționale.

— de	5 bani	7.043	bucăți
— „	10 „	6.089	„
— „	15 „	2.340	„
— „	25 „	10.676	„
— „	50 „	4.321	„ (29)

În afară de aceste mărci poștale „internaționale, oficiul București a mai utilizat, tot în luna aprilie 1869 și 21.796 mărci de 2 bani, 4.852 mărci de 4 bani și 15.238 mărci de 18 bani, pentru traficul poștal intern.

Ca efect al începerii serviciului poștal extern, scrisori purtînd mărcile poștale și ștampilele poștale române străbăteau acum lumea întreagă și oficiile poștale conlucrau cu birourile poștale ale celor mai vechi organizații poștale din apusul Europei. Din formularele 210 și 212, care se mai păstrează, se poate vedea că oficiul poștal București a expediat, în luna aprilie 1869, scrisori către oficiile poștale din Viena, Pesta, Constantinopol, Czernovitz, etc. iar din formularul nr. 241, pe luna iulie 1869, că oficiile poștale române primeau corespondență transportată de birourile poștale ambulante germane: No 5 ODERBERG-BRESLAU, No 10 KÖLN-FRANKFURT a. MAIN și No 20 DRESDEN-BODENBACH.

Veniturile poștei române au crescut, peste așteptări, chiar din primele luni ale funcționării noului serviciu internațional, după cum rezultă clar din următoarele date comparative:[30]

Luna	Venitul lunar, în lei în anii		excedent lunar în 1869, în lei
	1868	1869	
aprilie	32.434	103.340	70.906
mai	33.388	104.376	70.988
iunie	34.876	110.128	75.252
iulie	38.722	112.366	73.584
august	36.501	121.282	84.781
septembrie	44.020	125.628	81.608
Total 6 luni	220.001	677.120	457.119

ÎN PATRU RÎNDURI

Unui profesor de matematici

Ca matematic știi prea bine
Că unul și cu unu-s doi.
Dar de-o s-aduni doi ca și tine
Va rezulta o „nulă" apoi.

Mie însu-mi

Cînd prezidentu e-n ședință
Și judecă pe îndelete,
În camera de chibzuință
Pe un dosar eu scriu sonete.

Unui calomniat

Să nu te plîngi cînd bîrfitori
Izbesc în nobila ta muncă:
Cu pietre știi că nu s-aruncă
decît în pomii roditori.

[29]) Idem, dosar 8/1869, f. 180.
[30]) Cifrele absolute privind veniturile poștale și cele telegrafice au fost publicate, lunar, în periodicul „Telegraful și Poșta", nr. 13—23/1869.

Această foarte importantă creștere a veniturilor din activitatea poștală, cu 208% față de perioada corespunzătoare din anul precedent, în timp ce veniturile din activitatea telegrafică crescuse, în aceeași perioadă, numai cu 13%, a determinat schimbarea substanțială a ponderilor veniturilor telegrafice și veniturilor poștale în totalul veniturilor direcției generale a telegrafelor și poștelor. Într-adevăr, veniturile respective, în cele 6 luni aprilie-septembrie, au fost următoarele:[30]

[31]) V. „Dare de seamă a Dir. Gen. a Poștelor, pe 1872—1873", p. 25.
[32]) V. „Telegraful și Poșta" ,nr. 23 din 1 decembrie 1869, p. 354—359.

Dumitru Pașalega

Natura activității	aprilie—septembrie 1868		aprilie—septembrie 1869	
	cifre absolute lei	pondere %	cifre absolute lei	pondere %
a/ telegrafică	523.509	70,4	589.372	46,5
b/poștală	220.001	29,6	677.120	53,5
Totalul activităților	743.510	100,0	1.266.492	100,0

Așadar, veniturile din activitatea poștală, care în cele 6 luni corespunzătoare din anul precedent nu constituiau nici o treime din totalul veniturilor telegrafo-poștale pe care le realiza direcția generală a telegrafelor și poștelor, au crescut în primele 6 luni de la începerea serviciului poștal internațional (aprilie-septembrie 1869) în asemenea măsură încît reprezentau acum mai mult de jumătate din totalul veniturilor.

Serviciul poștal internațional s-a dezvoltat neîncetat, astfel că în anul 1872, deci la numai 2 ani de exercitarea serviciului poștal cu străinătatea, s-au expediat din România în străinătate, prin oficiile poștale române, în afară de corespondență oficială, și un număr de 709.229 scrisori particulare, din care:

— scrisori recomandate 192.596 bucăți,
— scrisori francate 332.473 bucăți,
— scrisori cu porto 184.160 bucăți.

În același an 1872 au sosit în țară, fiind preluate, transportate și distribuite de poșta română, un număr total de 673.243 scrisori particulare, din care: 74.760 scrisori recomandate, 439.958 scrisori francate și 158.525 scrisori (31) cu porto.

Cu drept cuvînt, în raportul său nr. 12 048 din 13 noiembrie 1869, directorul general al telegrafelor și poștelor spunea că la punerea în lucrare a primei convenții internaționale „a început o eră nouă pentru serviciul nostru poștal în genere".[32]

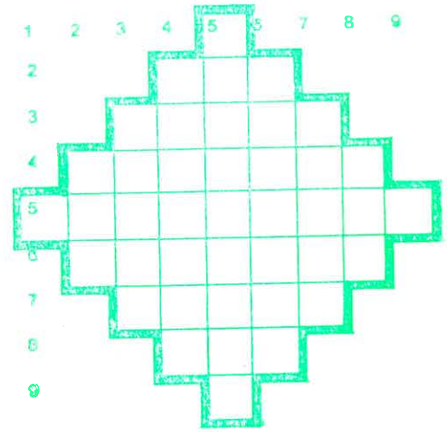

Romb

ORIZONTAL ȘI VERTICAL: 1) Cinci sute roman. **2)** Sigla economică pentru o emisiune din 1954. **3)** Pictor francez care a semnat tabloul „Bărci la Montfleur", reprodus într-o emisiune din 1974. **4)** Operație de bază la PTTR. **5)** Apare prin procesul de perforare a mărcilor. **6)** Iubitor al științelor exacte. **7)** Conține lupa și penseta. **8)** Navigator rus. **9)** Prima în album!

POȘTA MILITARĂ ROMÂNĂ ÎN TIMPUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

Ștampilele spitalelor militare temporare

La 15/28 august 1916, a doua zi după ce România declară război Austro-Ungariei, în capitalele de județ s-au format comitete regionale „de acțiune" pendinte de Comitetul central sanitar, subordonate Ministerului de Război. Președinți ai acestor comitete au devenit din oficiu, prefecții județelor (1). Începînd cu această dată are loc militarizarea spitalelor, spitalele primind numere de ordine. Unele spitale pe lîngă numerele de ordine și-au păstrat și vechea denumire.

În timpul primului război mondial au fost spitalizate peste 150 000 de persoane, care au beneficiat de aproape 5 000 000 zile de spitalizare (2).

Ștampilele acestor spitale militare au fost folosite în scop poștal ca ștampile de liberă expediere a corespondenței. Nu cunoaștem numărul acestor spitale militare și nici al celor care au folosit ștampile de liberă expediere. Această situație este îngreunată de faptul că după retragerea în Moldova, o parte a spitalelor evacuate se comasaseră, doar cele mari regăsindu-le sub vechea denumire și în Moldova.

Pe teritoriul României în cursul primului război mondial și-au desfășurat activitatea pe lîngă spitalele militare românești, spitalele militare ruse, precum și ale misiunilor militare franceze, engleze și americane.

Spitalele militare ruse încep să-și desfășoare activitatea începînd cu august-septembrie 1916 în zonele unde armata rusă împreună cu armata română luptau împotriva armatelor Puterilor Centrale.

La 3/16 octombrie 1916 sosește în țară misiunea militară franceză în frunte cu generalul Henri Mathias Berthelor (3). În săptămînile următoare se organizează spitalele militare ale acestei misiuni. Se recunoaște Spitalul francez nr. 243 de la Roman din 1917; înainte de venirea misiunii militare franceze acest număr l-a avut spitalul Crucii Roșii române din Roman.

Misiunea Crucii Roșii britanice a sosit în țară la începutul lui noiembrie 1916, organizîndu-și un spital propriu la Buftea. După evacuarea în Moldova, au fost repartizați la Roman probabil la începutul lui decembrie 1916. A avut numărul de ordine 481, pe care l-a adăugat denumirii purtate la Buftea de spitalul „Principele Mircea". (1). Acest spital a avut o ștampilă ovală cu inscripția B.R.C. — sus și Hospital „Principele Mircea", jos. La mijloc această ștampilă avea emblemele Crucii Roșii britanice și române.

Odată cu venirea misiunii americane în septembrie 1917, spitalul 481 s-a numit Spitalul american nr. 481.

Spitalele temporare se desființează odată cu demobilizarea armatei în urma Tratatului preliminar de pace dintre România și Puterile Centrale din 5/18 martie de la Buftea. Spitalele militare începînd cu luna august 1918 se demilitarizează, de obicei revenind la vechiul nume și păstrîndu-și destinația inițială (1).

Pe corespondență, în general pe cărți poștale militare, se cunosc următoarele ștampile de spital:

1. Ștampile „România — Orfelinatul „Principele Mircea" — Spitalul de etapă Erbiceni" aplicată cu tuș roșu pe o carte poștală militară din aprilie 1918. Ștampila are diametrul de 34 mm și în centrul ei se găsește stema țării. Este adresată la Iași la Spitalul militar nr. 263.

2. Ștampile „Spitalul militar temporar Erbiceni — România", cu stema țării în centru. Diametrul ștampilei este de 28 mm și este aplicată cu tuș roz pe o carte poștală militară adresată la Spitalul Cantacuzino din Tutova la 17 februarie 1918.

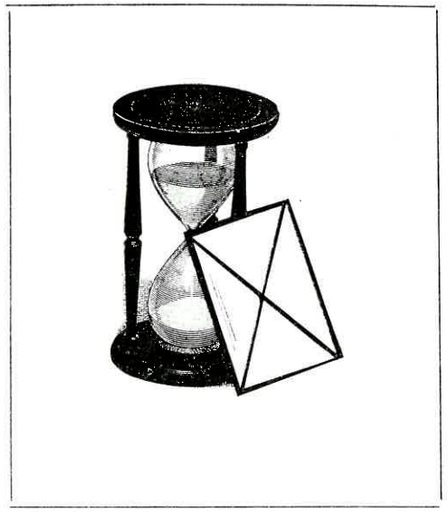

3. Ștampile „Spitalul Bacău nr. 218" înscrisă într-un dreptunghi cu dimensiunile de 95/52 mm. Este aplicată cu tuș albastru pe o carte poștală militară 9 martie 1917 (fig. 1).

4. Ștampile „Spital Temporar No. 191", aplicată pe o carte poștală militară din 1917. (fig. nr. 2). Acest spital corespunde spitalului civil „Vasile Alecsandri" din Galați.

5. Ștampile „Spit. Reg. 4 Obuz. Bacău No. ...." înscrisă într-un dreptunghi cu dimensiunile de 10,5/59 mm. Aplicată pe o carte poștală militară la 1 decembrie 1916.

6. Ștampile, „Societatea națională de Cruce Roșie a României Amb. Con-ța Cantacusino". Ștampila este cu cerc dublu cu dimensiunile de 22,5/50,5 mm și are în centru simbolul Crucii Roșii. Aplicată cu tuș violet pe o carte poștală militară la 9 iunie 1917.

7. Ștampila „Comitetul regional român Heleșteni. Centrul sanitar". Ștampila are diametrul de 36,5 mm și are în centru stema țării.

8. Ștampila „Școala Isc. Români. Spitalul Roman No. 460" (460 scris de mînă). Ștampila are diametrul de 39,5 mm și are în centru simbolul Crucii Roșii.

9. Ștampila „Spitalele Unite No. 318—320" înscrisă într-un dreptunghi cu dimensiunile de 10/55 mm. Aplicată cu tuș negru pe o carte poștală militară.

10. Ștampila „Spitalul Drăghici No. 249 Vaslui" cu inscripția pe două rînduri

(Vaslui pe rîndul al doilea). Denumirea spitalului și localitatea sînt înscrise într-un dreptunghi cu ramă dublă și ornamente la colțuri (cerculețe). cu dimensiunile exterioare ale dreptunghiului de 10/55 mm. Aplicată cu tuș roz pe o scrisoare din 8 februarie 1917 (colecția prof. S. Mișarca).

11. Ștampila „Armata de operații. Marina militară. Liberă expediție. Vasul spital „Principele Carol". Stampila are diametrul de 37 mm și în centrul ei se găsește stema țării. Aplicată cu tuș violet pe o carte poștală militară expediată din Galați la București. Este singurul spital al Marinei militare cunoscut.

12. Ștampila „Trenul sanitar no. 3". Ștampila are diametrul de 28 mm și în centrul ei se găsește stema țării. Aplicată cu tuș roșu pe o carte poștală militară.

13. Ștampila „Tren sanit. improviz. 21. Armata de operații. Liberă expediere". Cifra 2 din 21 este scrisă de mînă sau lipsește în unele cazuri. Ștampila are diametrul de 35 mm și în centrul ei se găsește stema țării. Aplicată cu tuș roz pe cărți poștale militare din septembrie 1916 — mai 1917.

14. Ștampila „Trenul sanitar improvizat no. 23 România". Ștampilă dublu cerc cu diametrul de 18/28,5 mm, iar în centrul ei găsindu-se stema țării. Aplicată cu tuș roșu pe o carte poștală militară din 4 august 1917.

15. Stampila „Corpul II de armată. Trenul sanitar semi-permanent No. 3 Compania a 2-a sanitară". Ștampila are diametrul de 36 mm și în centrul ei se găsește stema țării. Aplicată cu tuș violet pe o carte poștală militară. Din adresă rezultă că această ștampilă corespunde trenului sanitar improvizat nr. 24.

16. Ștampila „România. Compania V sanitară". Ștampila are cerc dublu cu diametrul de 18/28,5 mm și în centrul ei se găsește stema țării (fig. 3). Aplicată cu tuș albastru pe o carte poștală militară la 1 iunie 1917. La această dată compania se găsea în județul Vaslui.

Cu această ștampilă închei lista ștampilelor de spital militar temporar din perioada primului război mondial aplicate pe corespondență ; redau mai jos o listă cu numerele de spital și localitate unde au funcționat în speranța ușurării muncii filateliștilor care vor găsi aceste numere (1) :

— Spitalul nr. 242, 243, 244 — Roman
— Spitalul nr. 245 — Roman, infirmeria orașului
— Spitalul nr. 246 — Roman, Divisie a VIII-a
— Spitalul nr. 282 — Botoșani
— Spitalul nr. 460 — Roman
— Spitalul nr. 375 — Botoșani
— Spitalul nr. 480 — Roman

Urmează ca prin cercetările filateliștilor care colecționează subiecte legate de poșta militară să se completeze golurile legate de existența celorlalte ștampile de liberă expediere ale spitalelor militare temporare.

Emanoil Săvoiu

Bibliografie

(1). Spitalul din Roman în primul război mondial — Epifanie Cesarescu — în trecut și viitor în medicină.
(2). Buletinul Societății naționale de Cruce roșie a României V (1926) nr. 3—4, p. 61.
(3). Istoria României în date — Editura Enciclopedică română — București 1971.

Ultimul an a marcat sărbătorirea centenarului presei filatelice românești și a 30 de ani de la apariția revistei „Filatelia" care a apărut în 1950, dar, 25 de ani s-au sărbătorit în 1976, iar întregul poștal aniversar cu marcă fixă de 30 bani a apărut în 1981, cu nr. cod 0174. Ștampila publicitară ocazională, realizată de către redacția „Filateliei" s-a folosit în ziua de 12 decembrie 1980. Ca o ciudățenie, putem menționa și faptul că ștampila publicitară a oficiului poștal Ploiești 1, realizată tot pentru consemnarea împlinirii a 30 de ani de la apariția revistei „Filatelia", s-a folosit în data de 18.01.1982. Astfel, s-au sărbătorit 30 de ani de la apariția revistei „Filatelia" în 1980, 1981 și 1982, prin 2 ștampile ocazionale și un întreg poștal tip carte poștală realizat în două variante de culoare : albastru și brun. Marca fixă în valoare de 30 bani reproduce imaginea sediului redacției și al A.F.R. central din str. Boteanu nr. 6.

PRESA FILATELICA ÎN ȘTAMPILE OCAZIONALE 1980-1982

De o atenție deosebită s-a bucurat sărbătorirea centenarului presei filatelice românești. Nu mai puțin de trei ștampile diferite au ca ilustrație frontispiciul revistei „Timbrophilo" : în 19 decembrie 1981, ștampila ocazională realizată de către redacția revistei „Filatelia" ; în intervalul 18—25 decembrie 1981, flama publicitară folosită la oficiul poștal Timișoara Tranzit ; la 18.01. 1982, ștampila ocazională folosită la oficiul poștal Ploiești 1. Sobră, dar sugestivă este și ștampila filialei A.F.R. Iași, întrebuințată la oficiul poștal Iași 7, avînd inscripționarea : „1881 / Timbrophilo / 1981 / Filatelia / Centenarul / presei filatelice / în România" (Autorul machetei, ca și a celor ale revistei „Filatelia" — col. dr. T. Daniliuc). În 19.12.81, la Baia Mare s-a folosit o ștampilă (la oficiul de tranzit), a cărei ilustrație este reprezentată de frontispiciul revistei „Filatelia", cu inscripționarea : „1881-1981/ Centenarul presei filatelice române". Odată cu ștampila Centenarului presei filatelice românești, redacția revistei „Filatelia", a mai utilizat, tot în 19.12. '81, o a doua ștampilă ocazională, cu inscripționarea : „1881—1981 — București 19.12.1981 / Societatea / Filatelică / Română". Și la Focșani s-a realizat o ștampilă omagială cu textul : „Centenarul / Presei Filatelice Române / 19.12. 1981 / Focșani".

Iată cum, în 13 luni și 4 zile s-au realizat nu mai puțin de 8 ștampile ocazionale și publicitare în legătură cu presa filatelică, mai multe decît în toată perioada precedentă.

Cele aproximativ 12 ștampile referitoare la presa filatelică reprezintă un capitol succint în cadrul tematicii „presa în filatelie", dar un capitol încă relativ ușor accesibil colecționarilor.

Nicolae Neagu

Contribuţii la cunoaşterea corespondenţei expediate prin „Ballons Montés“ din Parisul asediat

18. IX. 1870 — 27. I. 1871

De un deosebit interes filatelic pentru un cercetător este cunoaşterea pieselor filatelice din Parisul asediat în timpul războiului franco-prusian (18.IX. 1870—27.I.1871), adică a corespondenţei expediate pe calea aerului prin baloane cunoscute sub denumirea de „monté“ sau „non monté“ (aerostate sau baloane „cu echipaj“ şi „fără echipaj“).

Aceste baloane, în general de formă sferică, aveau pe lîngă misiunea de observare şi pe aceea de transport a corespondenţei peste capul asediatorilor, cu singurul dezavantaj că nu puteau fi dirijate în nici un fel, datorită capriciilor vîntului. Cu alte cuvinte, aerostatele datorită curenţilor de aer prielnici, puteau asigura numai într-un singur sens, legătura dintre Parisul asediat şi Franţa liberă.

Un număr de 67 baloane de diferite mărimi, confecţionate în grabă, au fost lansate în această perioadă, fie liber ,fie conduse de aeronauţi improvizaţi. În ambele cazuri, aceste baloane erau încărcate cu corespondenţă oficială şi particulară, avînd şi cuşti cu porumbei călători dresaţi, porumbei care aveau misiunea de a aduce din Franţa liberă în Parisul asediat, prin mesagii scrise cu litere microscopice, pe hîrtie foarte fină prinse de picioruşele lor, informaţii şi dispoziţii, contribuind prin aceasta la susţinerea moralului populaţiei pariziene.

Putem afirma, că transportul corespondenţei circulînd într-un singur sens cu ajutorul baloanelor şi în sens opus numai cu ajutorul porumbeilor călători, este un unic caz în istoria poştală şi că prin asediul Parisului, Franţa a organizat cea dintîi poştă aeriană din lume.

Între principalii constructori de astfel de aerostate au fost savantul şi aeronautul francez Gaston Tissandier, aeronautul Eugene Godard ca şi tehnicienii Nadar şi Fonville iar unul dintre iluştrii pasageri care au aterizat cu bine în Franţa liberă, a fost ministrul de interne Leon Gambetta, membru al comisiei pentru apărarea naţională, care îmbarcat la bordul balonului Armand Barbés, la 7.X.1870 a putut să preia conducerea organizării apărării Franţei neocupate de duşman (fig. 1).

Din cele 67 baloane, 55 au putut ateriza fără nici o pierdere, restul căzînd în teritoriul ocupat de inamic, pierdute în mare sau incendiate. Dintr-o hartă de epocă, apărută în „ALMANACUL DE INVEŢIATURĂ ŞI DE PETRECERE“ IASSI 1872, putem observa unde au căzut baloanele expediate din Parisul asediat, precum şi incidentele petrecute în timpul zborului lor (fig. 2). Tot din acest „almanac“ mai aflăm că au fost expediate cca. 3 mil. de scrisori din care 2 mil. au ajuns cu bine la adresele lor, iar din cei 354 porumbei călători expediaţi prin aceste baloane, numai 60 s-au întors cu bune rezultate în Parisul asediat.

Un decret publicat la 26 sept. 1870 şi consacrat expedierii regulate a serviciului poştal prin baloane, a fixat totodată tarifele ce urmau să se aplice pe corespondenţă. Astfel, primul articol al decretului prevedea că administraţia poştelor este autorizată a expedia pe cale de aerostate echipate, scrisori obişnuite cu destinaţia Franţa, Algeria şi străinătate, iar un al doilea articol prevedea că scrisorile expediate prin aerostate, nu vor putea depăşi 4 grame. De asemenea tot în acest articol s-a prevăzut ca taxele ce urmează a fi percepute pentru transportul acestor scrisori, să fie de 20 c. pentru Franţa şi Algeria iar pentru străinătate, să se aplice tarifele obişnuite care variau după distanţă.

În principiu, la aceea epocă, tariful pentru transportul corespondenţei prin baloane, a fost acelaşi care se aplica pentru corespondenţa obişnuită atît în interiorul ţării cît şi pentru străinătate.

Imprimatele „formularele speciale“ şi ziarele utilizate în acea perioadă, aveau tipărite de cele mai multe ori o seamă de menţiuni din care citäm :

Denumirea menţiunii pe imprimate	Cărţi poştale	Scrisoare : — lettre enveloppe — lettre journal
— Fără vreo menţiune (27—29.IX şi 1—8.X.1870)	*	*
— „Par ballon non monté“	*	*
— „Par ballon libre“	*	*
— Verso cadrilat ; data în colţ. super. stînga.	*	*
— Loc pt. aplicare marcă poştală, stînga	*	*
— Loc pt. aplicare marcă poştală, dreapta	*	—
— Cu legenda „REPUBLIQUE FRANÇAISE“ pe faţă	*	—
— idem şi „Corespondance aérienne“ pe spate	*	—
— Cu legenda „Par ballon monté“ marca la stînga	—	—
— Cu legenda „Par ballon monté“ marca la dreapta	—	—
— „Aux drapeaux“	—	—

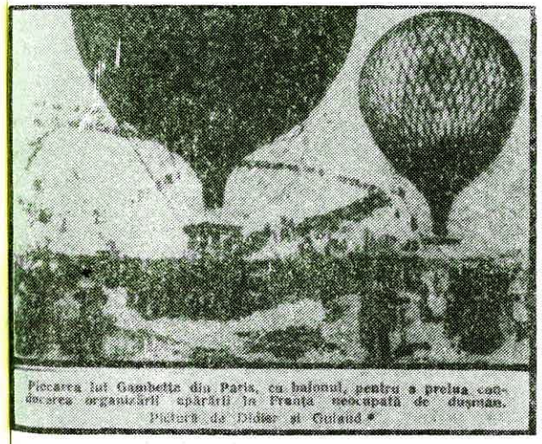

Plecarea lui Gambetta din Paris, cu balonul, pentru a prelua conducerea organizării apărării în Franţa neocupată de duşman. Pictură de Didier şi Guiaud

Fig. 1

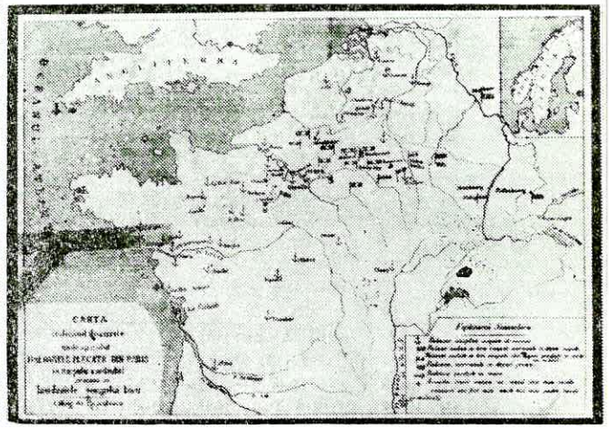

Fig. 2

Dacă majoritatea cataloagelor și în special cele franceze prezintă în capitole distincte pe lîngă denumirile baloanelor identificate și a corespondenței transportată prin aceste baloane, compusă în general din lettre-enveloppe și lettre-journal, scrisoare plic și scrisoare jurnal, cărți poștale, ziare, corespondență de presă și circulare speciale sau particulare, în schimb aceste cataloage nu redau denumirile birourilor poștale precum și tipurile de ștampile și grife poștale utilizate de aceste birouri în acea perioadă. Aceste lămuriri sînt cu atît mai necesare cu cît aceste birouri poștale primeau în majoritatea cazurilor pe lîngă corespondență oficială și corespondență particulară.

În cele ce urmează voi căuta să redau unele date mai principale legate de corespondența expediată în această perioadă. În general corespondența expediată din Parisul asediat, poartă aplicat pe francatură o grifă, adică o ștampilă sub formă de stea, formată din puncte cu sau fără cifre dispuse central (fig. 3), precum și separat o ștampilă cu dată, cu denumirea biroului poștal de origine (fig. 4). Cifra care figurează în centrul stelei, corespunde denumirii biroului poștal de origine.

Ștampilele de plecare, pot fi clasate în patru categorii :

I. Ștampilele și grifele birourilor din Paris (Central și de cartier)

II. Ștampilele și grifele birourilor din suburbanele Parisului (în afară și în interiorul centurii).

III. Ștampilele și grifele birourilor militare.

IV. Însemne speciale de poștă pentru corespondența depusă neregulamentar.

Articolul de față, se rezumă numai la ștampilele și grifele birourilor din Paris (Central și de cartier). Astfel, în cadrul biroului central, avem ștampile obișnuite sau de uz curent și ștampile speciale.

Ștampilele obișnuite sau de uz curent sînt indicate în fig. 5 și fig. 6. Cifra plasată în stînga datei zilei din luna respectivă, indică timpii de ridicare a corespondenței. Unii timpi intermediari sînt indicați prin cifre suplimentare sau printr-un asterisc (*), care se găsește plasat între numărul timpului de ridicare obișnuită și data zilei.

Cifra (60), reprezintă numărul de ordine al Departamentului Sena. Există și ștampile de plecare fără indicarea timpilor de ridicare a corespondenței (fig. 7). Toate ștampilele menționate sînt însoțite de grifa obliterantă tip stea fără cifre. Ștampilele speciale (fig. 8 ; 9 și 10) sînt aplicate în general pe francatură, cu tuș roșu. Corespondența expediată, nu poartă grifa obliterantă.

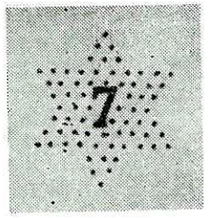

Fig. 3

Fig. 4

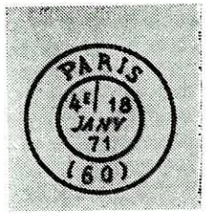

Fig. 5

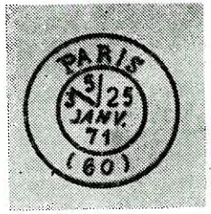

Fig. 6

În cazul birourilor de cartier, toată corespondența expediată poartă grifa obliterantă (fig. 3), care obliterează în general francatura și separat ștampila cu dată (fig. 4), a oficiului poștal de origine (biroul poștal de cartier). Sub forma de tabel, redăm mai jos denumirile birourilor de cartier, în număr de 39 precum și numărul de ordine al grifei obliterante, stea cu puncte, a cărei cifră plasată în centrul acesteia, corespunde denumirii biroului poștal. Astfel avem :

Grifa obliterantă No.	Ștampila cu dată a biroului de cartier :	
1	Paris	— Pl. de la Bourse
2	—„—	— R. St. Lazare
3	—„—	— Pl. de la Madeleine
4	—„—	— R. d'Enghien
5	—„—	— R. de Bondy
6	—„—	— Senat
7	—„—	— R. des V.lles — Haudr.tes
8	—„—	— R. d'Antin
9	—„—	— R. Montaigne
10	—„—	— R. du Cherche — Midi
11	—„—	— R. St. Honoré
12	—„—	— Bd. Beaumarchais
13	—„—	— Hôtel de Ville
14	—„—	— R. de Strasbourg
15	—„—	— R. Bonaparte
16	—„—	— R. de Palestro
17	—„—	— R. du Pont — Neuf
18	—„—	— R. d'Amsterdam
19	—„—	— Bt. Richard — Lenoir
20	—„—	— R. St. Dom.que St.G.n 56 (ou 58
20		— R. St. Dom.que St.G.n 53
21		— R. St. Antoine
22	—„—	— R. Taitbout
23	—„—	— R. Aligre
24	—„—	— R. de Clery
25	—„—	— R. Serpente
26	—„—	— Gare du Nord
27	—„—	— Gros — Caillou
28	—„—	— R. Cardinal — Lemoine
29	—„—	— R. Pascal
30	—„—	— Bt. Mazas
31	—„—	— Corps Législatif
32	—„—	— R. de la Ste. Chapelle
33	—„—	— Bt. de l'Hopital
34	—„—	— Avenue Josćphine
35	—„—	— Ministère des Finances
36	—„—	— Bt. du Prince — Eugéne
36	—„—	— Bt. Voltaire
37	—„—	— Bt. Malesherbes
38	—„—	— R. des Feuillantines
39	—„—	— R. des Ecluses St. Martin

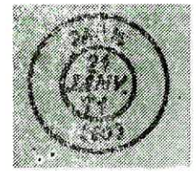

Fig. 7

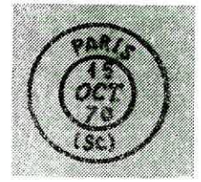

Fig. 8

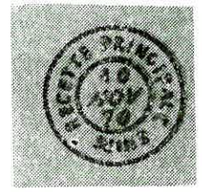

Fig. 9

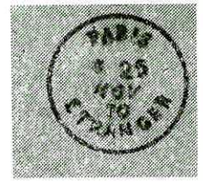

Fig. 10

Fig. 11

Lucrările de specialitate menționează că unele birouri au utilizat pentru obliterarea francaturei în locul grifei obliterante, ștampila cu dată a biroului poștal respectiv. De asemenea, alte birouri, tot din greșeală au aplicat pe corespondența francată în loc de ștampila cu dată, ștampila cu mențiunea taxei de plată de 15 c. sau de 30 c. (fig. 11).

Cunoscînd elementele primare ale expedierii corespondenței obișnuite prin „Ballon monté", din Parisul asediat, în cele ce urmează caut să redau pentru țara noastră unele piese aerofilatelice cunoscute ca circulate prin acest mijloc de transport, contribuind prin aceasta la cunoașterea mai îndeaproape a elementelor filatelice ce le conțin.

Astfel din revista Filatelia care a publicat la timpul respectiv o serie de date în legătură cu aceste piese, cît și din unele cataloage de licitații, ne sînt cunoscute ca existente în unele colecții din țară un număr de 5 exemplare circulate prin „Ballon monté", iar de la licitațiile unor case filatelice din străinătate, un număr de 2 exemplare.

Primele exemplare „Ballon monté", le-am cunoscut la expoziția filatelică din iulie „București 1958" și apoi la expoziția filatelică internațională „Centenarul Mărcii Poștale Românești și al Poștei de Stat", unde în colecția col. Turtureanu din București, s-au putut admira două piese filatelice din care un ziar lettre-journal „Gazette des Absents" no. 13 din 3 dec. 1870 Paris (fig. 12 și 13). Acest lettre-journal de forma unei coli de hîrtie împăturită în două pentru a produce 4 pagini, cu dimensiunea împăturită de 212 × 135 mm., conține în primele 2 pagini tipărite, numele ziarului și comunicări din Parisul asediat, pagina 3 fiind rezervată corespondenței. Ziarul astfel format, printr-o nouă pliere a părții superioară și inferioară pentru a forma dimensiunea unui plic, avea ultima pagină rezervată adresei, cuprinzînd la mijlocul paginei într-un chenar dreptunghiular în partea stîngă sus, inscripția „PAR BALLON MONTÉ", imprimate cu litere majuscule. Exemplarul sub formă de plic, era francat pe partea rezervată adresei

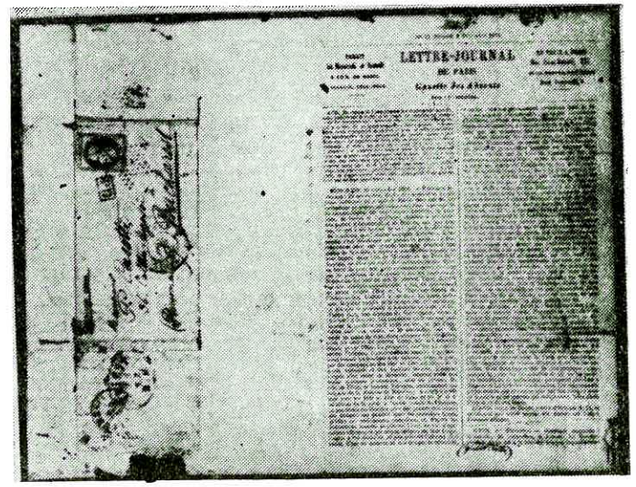

Fig. 12

cu marca poștală de 80 c. rose, făcînd parte din emisiunea celui de al II-a „Empire Français" și anume din seria anilor 1863/1871 Napoleon III — lauré. Marca este obliterată cu grifa stea cu puncte, avînd central cifra „8" care reprezintă numărul oficiului poștal de cartier. Separat și tot pe față, ziarul plic este obliterat cu ștampila cu dată a oficiului poștal de cartier „PARIS R. D'ANTIN" din 5 DEC. 1870 cu indicarea timpului de colectare a corespondenței „7 E", precum și cu grifa „PD" înscrisă într-un dreptunghi, reprezentînd taxa plătită de expeditor pînă la destinație. Pe spate plicul are ca obliterări: ștampila ovală de trecere prin TRIEST (13.12 fără indicarea anului), precum și ștampila rotundă de sosire în „BUCURESCI" cu data de 19 DEC. 70. Plicul poartă adresa „Monsieur P. Casotti 36 Callea Mogosoi a Bucharest (Roumanie).

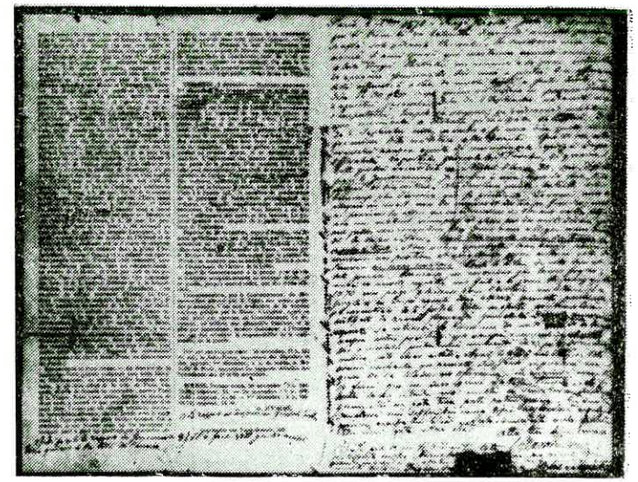

Fig. 13

Fig. 14

Fig. 15

— Al doilea exemplar face parte din aceeaşi colecţie col. Turtureanu şi este un plic obişnuit din hîrtie azurie (format 110 × 73 mm), avînd pe faţă inscripţia „Par ballon monté" scrisă şi adresată aceluiaşi P. Casotti 36 Callea Mogoschoi a Bucharest Roumanie (fig. 14 şi 15).

Plicul este francat cu 2 mărci de cîte 30 c. brun formînd o pereche, făcînd parte din seria Napoleon III — lauré, precum şi cu o marcă de 20 c. bleu, din emisiunea Asediul Parisului 1870/1871 tip Ceres a II-a Republică.

Această francatură cunoscută ca francatură mixtă, se datoreşte perioadei de tranziţie prin care trecea Franţa între două regimuri politice diferite. Francatura, este obliterată cu grifa stea cu puncte, avînd central cifra „8" şi separat plicul poartă obliterarile : ştampila oficiului poştal de cartier „PARIS R. D'ANTIN" din 28.OCT.70 cu indicarea timpului de colectare a corespondenţei „5 E" precum şi grifa „PD" într-un dreptunghi. Pe spate plicul prezintă ştampila rotundă de trecere prin Viena cu data de 5/11 — 70 precum şi ştampila dublu cerc de sosire în Bucureşti avînd central data 9/11 fără indicarea anului.

Al treilea exemplar face parte din colecţia A. Bartoc Bucureşti expusă prima dată la expoziţia filatelică cu caracter internaţional „AEROMFILA" Bucureşti octombrie 1979 şi apoi la expoziţia filatelică internaţională „AEROSOPHILEX" Berlin (DDR) din august 1980 (fig. 16). Piesa filatelică, de asemenea un

Fig. 16

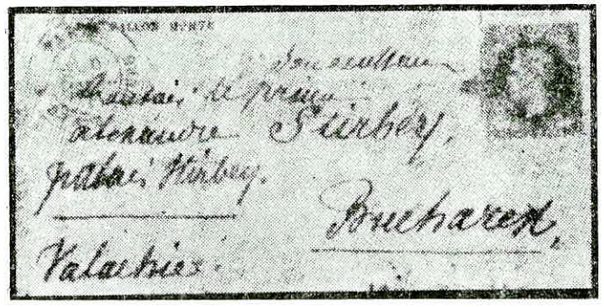

Fig. 17

lettre-journal (Gazette des Absents) sub formă de plic cu text imprimat „PAR BALLON MONTÉ" cu litere majuscule, este adresat „Monsieur E. Cornetti Craijova Valachie (voie d'Autriche). Plicul este francat cu marca de 80 c. Napoleon III — lauré, obliterată cu grifa stea cu puncte avînd central cifra „34" şi separat se află grifa obliterantă „PD" într-un dreptunghi. De asemenea tot separat, plicul

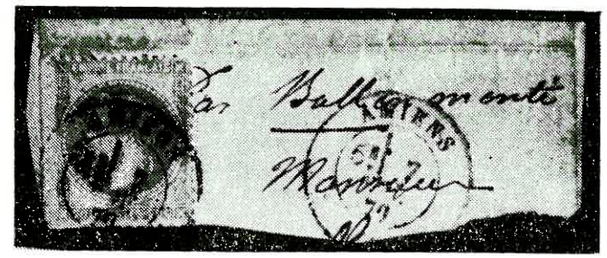

Figura 18

poartă ştampila oficiului poştal de cartier „PARIS AVENUE JOSÉPHINE" cu data .OCT.70, şi cu indicarea timpului de colectare a corespondenţei „6 E". Plicul plecat cu balonul „Le Colonel Charas" din 29.10.70 poartă grifa de aterizare şi tranzitare a localităţii LANGRES G.C din 30.10.70", precum şi ştampila rotundă de sosire „CRAIOVA 10/11" tip B17 cu agrafă (vezi Gr. Racoviceanu — Ştampile poştale folosite în ţările române pînă în anul 1881). Ed. Tr. Telec. 1963).

— Al patrulea exemplar cunoscut în ţară, ne este prezentat de cercetătorul filatelist Pompiliu Voiculeţ-Lemeny în articolul „Cu balonul prin Parisul asediat" (Filatelia 3/1971). Exemplarul este un lettre-enveloppe cu text imprimat „PAR BALLON MONTÉ" cu litere majuscule, adresat „Son excellence Monsieur Le Prince Alexandre Stirbey — Palais Stirbey — Bucharest — Valachie" (fig. 17). Marca poştală de 80 c. rose cu efigia împăratului Napoleon III-lauré, aplicată pe plic, este obliterată cu grifa stea cu puncte, avînd central cifra „14". Separat plicul poartă ştampila oficiului poştal de cartier „PARIS R. DE STRASBOURG" cu data 6.JAN.71.

Timpul de colectare a corespondenţei nu a putut fi identificat.

De asemenea nu s-a putut observa grifa obliterantă „PD" şi nici ştampila de sosire în Bucureşti.

Exemplarul cinci este un fragment de plic dintr-o corespondenţă — se pare depusă nereglementar — şi face parte din colecţia Acad. Prof. Dr. ing. I. S. Antoniu (fig. 18). Fragmentul de plic francat cu marca de 20 c. Napoleon III-lauré, nu poartă nici o ştampilă şi nici vreun alt semn additiv din Parisul asediat ; în schimb, prezintă ştampila oficiului poştal al localităţii AMIENS din 7.NOV.70, localitate situată la 130 km. nord de Paris şi unde se pare că a aterizat balonul. Identificarea ne este făcută cunoscută numai prin menţiunea scrisă manual de expeditor şi anume „Par ballon monté" peste care s-a aplicat marca poştală care a fost obliterată cu ştampila localităţii unde a aterizat balonul (AMIENS).

În afară de aceste exemplare în legătură cu ţara noastră, ne mai sînt cunoscute încă două, care au făcut obiectul unor case de licitaţii.

Astfel primul exemplar scos la licitaţie de casa MABAPHILA — Zürich în martie 1975, este un plic cu text imprimat „PAR BALLON MONTÉ" cu litere majuscule, adresat „Monsieur Th. Mar. OCNEANO Conseiller à la Cour d'Appel de Craijova — Valachie — Voie d'Autriche (fig. 19).

Pe plic s-a aplicat marca de 80 c. rose Napoleon III-lauré, obliterată cu grifa stea cu puncte, avînd central cifra „34" iar separat ştampila oficiului poştal de cartier „PARIS AVENUE JOSÉPHINE" din 18 DEC.70 cu indicarea timpului de colectare a corespondenţei „6 E".

Plicul mai poartă grifa obliterantă „PD" într-un dreptunghi.

Alte date nu ne sînt cunoscute.

— Al doilea exemplar a făcut obiectul licitaţiei casei filatelice ROUMET din Paris, în cursul lunii decembrie 1980 (fig. 20). Exemplarul sub forma de plic, face parte din cele 17 numere ale ziarului „LE SOIR", un lettre-journal, cu textul imprimat „BALLON MONTÉ, adresat „Monsieur le prince Alexandre Stirbey —

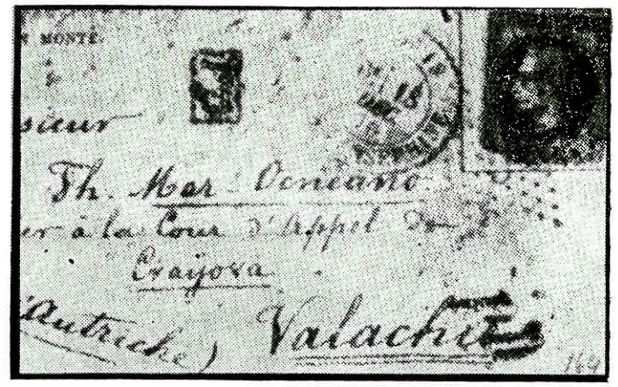

Figura 19

Figura 20

Palais Stirbey — Bucharest Valachie. Ca francatură, pe plic s-a aplicat marca de 80 c. rose Napoleon III-lauré, obliterată cu grifa stea cu puncte avînd central cifra „14". Separat s-a aplicat ştampila oficiului poştal de cartier „PARIS R. DE STRASBOURG" din 7.DEC.70. Nu s-a putut descifra timpul de colectare a corespondenţei.

Exemplarul mai poartă grifa dreptunghiulară de achitare a taxelor pînă la destinaţie „PD", fără a ne fi făcut cunoscute ştampilele de sosire la destinaţie.

Din cele de mai sus deducem că în afară de francatura propriuzisă, un rol hotărîtor îl are denumirea balonului cu care corespondenţa a trecut dincolo de liniile asediatorilor, de numărul acestor corespondenţe păstrate pînă azi şi nu mai puţin de felul trimiterilor: lettre-journal; lettre-enveloppe; ziare, circulare, scrisori simple etc. ca şi de interesul acestei corespondenţe. La acestea se mai adaugă şi destinaţia corespondenţei care este apreciată după distanţa parcursă, unele din ele ajungînd pînă la Capul Bunei Speranţe.

Studiul de faţă pune la îndemîna colecţionarilor şi cercetătorilor de istorie poştală şi aerofilatelie, o serie de informaţii care caută să trezească interesul celor care îndrăgesc această temă captivantă dar încă puţin cunoscută.

Ing. Mihail Popovici

Probleme filatelice de acum ...100 de ani

Problemele filatelice de bază au rămas de la începuturi şi pînă astăzi, practic, aceleaşi.

Fini observatori şi cunoscători ai mărcii poştale au existat şi atunci, ca şi astăzi. Ba chiar, de multe ori rămînem surprinşi de profunzimea şi acurateţea unor studii elaborate încă din secolul trecut.

Am în faţă o carte poştală trimisă din Botoşani la 9 august 1888 către „M. Alcalay, Depozit de mărci poştale timbrate, Calea Moşilor nr. 112, Bucureşti". Dar iată ce scrie necunoscutul şi, se pare, nefilatelistul, către notoriul colecţionar, depozitar şi negustor filatelic ce era M. Alcalay pe atunci: „Domnule Alcalay! Posedînd o marcă poştală de 40 parale, cap de bou, lipită pe hîrtie cu ştampila poştei, curată, marcă poştală din Moldova, şi ştiind că Dv. vă ocupaţi cu colecţiuni de mărci, vin a vă întreba care este preţul ce puteţi oferi pentru ea. Ve salut, Alex. Chardinal. Adresa mea: Botoşani. Iată imaginea mărcii (urmează desenul în stînga). Aştept respunsul D-tale".

Din păcate, desenul deşi riguros executat, nu are cum să ne spună dacă marca oferită era pe hîrtie albăstruie (1858), ori pe hîrtie albă (1859). Nu putem şti nici dacă tranzacţia a avut loc sau nu, dacă Alcalay a prins o piesă „tare" ori a renunţat la ea. Cert este că ofertantul dacă ar mai fi aşteptat încă doi ani, pînă în 1890, ar fi avut posibilitatea să consulte catalogul lui A. Pancu, primul catalog specializat în timbrele româneşti şi care evalua piesa cu pricina la circa 5 Fr. aur.

Peste veac, această carte poştală rămîne ca o relicvă a unor proceduri de mult apuse, de la începuturile filateliei, ceea ce ne-a făcut să o şi publicăm.

Ing. Silviu Dragomir

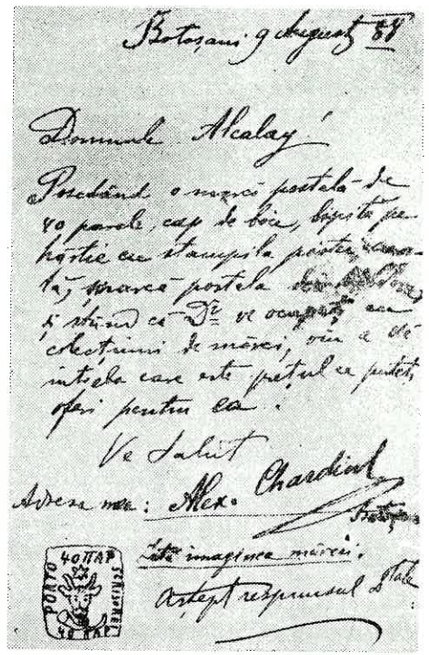

Întreguri poștale

Catalogul mărcilor poștale românești din anul 1974, semnalează la pag. 496 existența a două frahte. Ulterior prin articolele apărute în revista „Filatelia“ sub semnătura lui Gh. A. Bighia și a arh. G. Sassorver numărul cunoscut din aceste întreguri ajunge la șapte. Această prezentare își propune o clasificare a frahtelor cunoscute ca și o descriere a încă șapte frahte necunoscute. La unele din aceste frahte nu cunosc data punerii în circulație, clasificarea avînd în vedere denumirea întregului.

I. FOI DE EXPEDIȚIE POȘTALĂ

1. Foaie de expediție poștală, pe hîrtie alb-gălbuie, cu dimensiunile 203/133 mm. În partea dreaptă timbru fiscal de 10 bani (negru și roz). Pe verso se găsesc instrucțiuni legate de expedierea coletelor, o „chitanță“ și un „avis“ (Fig. 1).

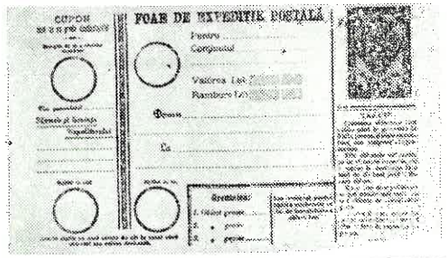

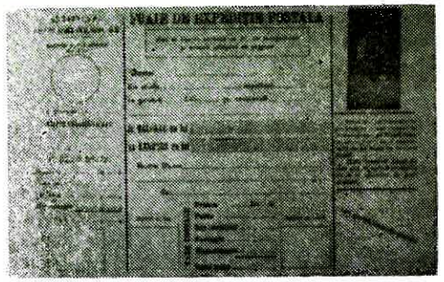

2. Foaie de expediție poștală, pe hîrtie albă, cu dimensiunile de 198/166 mm. În partea dreaptă timbrul fiscal de 10 bani (negru și roz). Pe verso se găsește un „aviz“ asemănător cu cel anterior și o „chitanță“ (Fig. 2).

3. 1907. Foaie de expediție poștală. Marcă de 25 bani, albastră, pe hîrtie roz, închis cu efigia regelui Carol I, jumătate la stînga, tip „Tipografiate“. «CMR 74, F.R. 1».

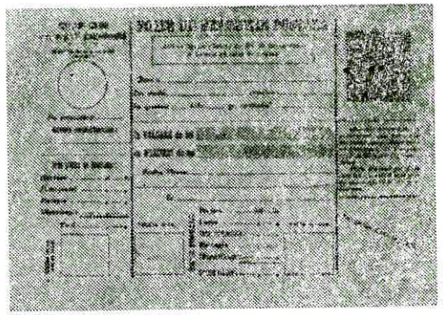

4. 25—9—1911. Foaie de expediție poștală, pe hîrtie albă cu dimensiunile 205/165 mm. În partea dreaptă timbru fiscal de 10 bani brun cu efigia regelui Carol I, spre stînga. Pe verso se găsește un „aviz“ și o „chitanță“ (Fig. 3).

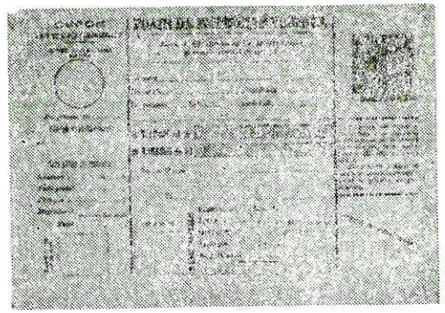

5. 14—3—1920. Foaie de expediție poștală, pe hîrtie albă cu dimensiunile 200è164 mm. În partea dreaptă timbrul fiscal de 10 bani brun cu efigia regelui Ferdinand, spre stînga. Pe verso se găsește un „aviz“ și o „chitanță“ (Fig. 4).

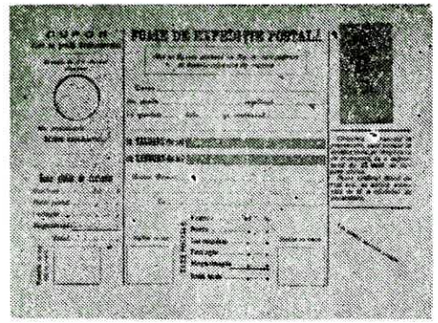

6. 1820—1922. Fraht cu timbru cu efigia regelui Ferdinand de 25 bani, albastru, pe hîrtie albă «CMR 74, F.R. 2».

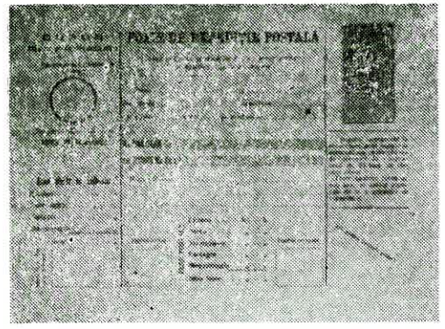

7. 1924. Foaie de expediție poștală, pe hîrtie albă, cu dimensiunile de 203/165 mm. În partea dreaptă timbru fiscal de 30 bani brun cu efigia regelui Ferdinand, spre stînga. Pe verso se găsește un „aviz“ și o „chitanță“ (Fig. 5).

8. 1929. Foaie de expediție poștală, pe hîrtie albă, cu dimensiunile 198/158 mm. În partea dreaptă timbrul fiscal de 2 lei albastru, cu efigia regelui Ferdinand spre stînga. Pe verso se găsește un „aviz“ și o „chitanță“ (Fig. 6).

9. 1929. Foaie de expediție poștală, pe hîrtie albă, cu dimensiunile 192/161 mm. În partea dreaptă timbrul fiscal de 2,50 lei, albastru, cu efigia regelui Ferdinand spre stînga. Pe verso se găsește un „aviz“ și o „chitanță“ (Fig. 7).

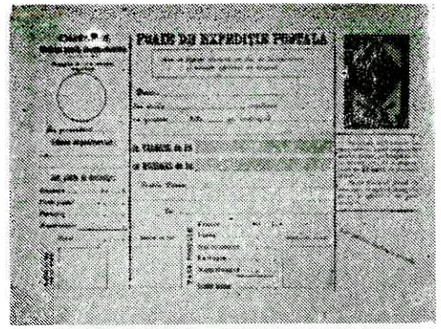

10. 1929. Foaie de expediție poștală, pe hîrtie albă cu dimensiunile 197/161 mm. În partea dreaptă timbrul fiscal de 3 lei albastru cu efigia regelui Ferdinand spre stînga. Pe verso se găsește un „aviz“ și o „chitanță“. Toate textele pe față și verso sînt în culoarea timbrului fiscal, spre deosebire de toate celelalte frahte care au textele tipărite cu tuș negru Fig. 8).

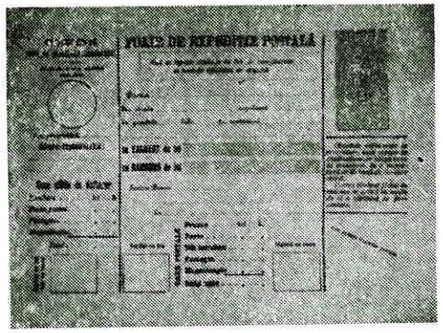

II. BULETIN DE EXPEDIERE

Aceste frahte au inscripțiile bilingve, în limba franceză și română.

1. Buletin de expediere, pe hîrtie-carton gălbuie, cu dimensiunile 198/131 mm. În partea dreaptă timbrul fiscal de 10 bani brun cu efigia regelui Carol I, spre stînga. Pe verso „Recipisa destinatarului“.

2. Buletin de expediere, pe hîrtie-carton gălbuie, cu dimensiunile 198/129 mm. În partea dreaptă timbrul fiscal de 30 bani

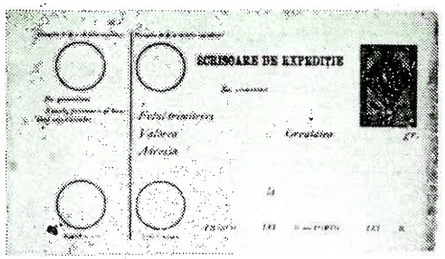

III. SCRISORI DE EXPEDIȚIE

brun, cu efigia regelui Ferdinand, spre stînga. Pe verso „Recipisa destinatarului"

1. Scrisoare de expediție, pe hîrtie albă, cu dimensiunile 231/128 mm. În partea dreaptă timbrul fiscal de 10 bani galben-portocaliu și negru

2. Scrisoare de expediție, pe hîrtie albă cu dimensiunile 198/131 mm. În partea dreaptă timbrul fiscal de 10 bani negru și roz.

Emanoil Săvoiu

Probleme ale poștei suedeze

„Cînd cineva în Suedia poartă numele de Johansson, are datorită numelui său o serie de greutăți", afirmă presa din Stockholm, urmare unui recent studiu. Și nu e o glumă — Johansson în Suedia este cel mai răspîndit nume. Tot al cincisprezecelea suedez poartă acest nume în diferite variante. În afară de 330 mii de Johansson, trăiesc în Suedia 75 de mii Jonsson, 50 de mii Jönsson, 17 mii Johnsson; alte nume deosebit de răspîndite sînt: cei 370 de mii de Andersson, 250 mii Nillson, 290 mii Karlsson, 180 mii Eriksson, 170 mii Larsson și 150 mii Svensson. Deși în Suedia există aproximativ 200 de mii de diferite nume, 40% din populație poartă un număr limitat de 20 de nume.

Să dai un telefon în Suedia nu este un lucru simplu. Cartea de telefon din Stockholm de exemplu are 57 de pagini de Andersson din care două pagini sînt cu numele Sven Andersson. Pentru a se ușura identificarea, lîngă fiecare nume în afară de adresă, sînt trecute titlurile academice ale respectivului abonat, precum și profesiunea. La cei fără titlu academic sînt trecute meseria pe care o practică (mecanic, tîmplar, etc).

Evidența și identificarea de către autorități a locuitorilor din Suedia se face cu ajutorul cifrelor. Fiecărui suedez cu ocazia nașterii i se stabilește un număr, format din zece cifre. Primele șase cifre indică ziua, luna și anul nașterii, următoarele trei cifre indică poziția din registrul de evidența populației, iar a zecea cifră este o cifră de control care trebuie să asigure evitarea oricărei erori. În acest fel — numerele personale — sînt ca și amprentele digitale și servesc la identificarea celui în cauză, de la registrul de impozite și pînă la cazierul judiciar.

Deși autoritățile nu au probleme privind identificarea miilor de Johanssoni sau Karlssoni, ei totuși au interesul ca aceștia să-și poată schimba numele de familie. Anual în acest fel, pentru o taxă mică, circa cinci mii de suedezi își schimbă numele de familie. Dacă numele celui în cauză face parte dintre cele 154 de nume de familie cele mai răspîndite, pentru schimbarea numelui, în cererea respectivă nu trebuie să se ridice nici un motiv.

Guvernul a dat o listă în care sînt arătate nume de rezonanță suedeză și care sînt recomandate celor care vor să-și schimbe numele de familie (de exemplu BERGKVIST sau MALMSTRÖM) — desigur că fiecare poate să-și aleagă un nume care-i convine, chiar dacă nu figurează în lista pomenită mai sus. Nu este permis să fie folosite în acest scop nume de orașe sau altfel de localități, denumiri ale stațiilor de cale ferată și alte lucruri asemănătoare.

Traducere de **T. Cutlic**

Considerații privind

ȘTAMPILA GRĂTAR

În anul 1865 au fost puse la dispoziția oficiilor poștale o serie de ștampile de o grafică foarte reușită, stilizînd o cruce a Sf. Andrei formată din 12 romburi alătu rate. Făcînd parte din categoria ștampile-lor „mute", ele erau folosite la obliterarea francaturii, în combinație cu ștampila de loc și dată a oficiului poștal respectiv. Procedura dovedindu-se oarecum greoaie, ștampilele grătar au trebuit să fie înlo-cuite destul de repede — dar nu retrase — și au rămas în continuare în dotarea unor oficii poștale ce le-au folosit încă mult timp după scoaterea din uz; astfel încît le găsim obliterînd chiar și mărci din seria SPIC DE GRÎU, pînă prin anul 1906.[1]

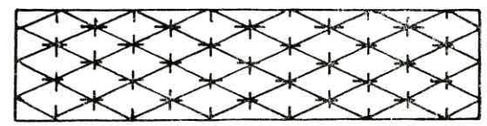

Fig. 1

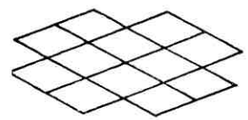

Fig. 2

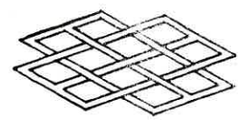

Fig. 3

Cele trei tipuri de ștampile grătar

Literatura de specialitate a consemnat de-a lungul anilor[2] trei tipuri principale de astfel de ștampile.

— Ștampila GR_1 — GRĂTAR CU STELE (Fig. 1) prezintă o grafie destul de complicată, încadrată într-un dreptunghi de 67,5×16,5 mm. Grătarul este format din 18 linii întretăiate oblic, închizînd 28 romburi complete, 14 jumătăți și 4 sferturi de romburi la colțuri. La întretăierea liniilor apar înfloriturii din cruciulițe stelate. Dată în funcțiune la 15/27 ianuarie 1865, ea s-a folosit experimental doar pînă la 16/28 februarie același an, deoarece prototipul a fost considerat ca nepractic, incomod și scump. Mai este cunoscută și sub denumirea improprie de ștampila „grătar domnesc".

— Ștampila GR_2 — GRĂTAR SIMPLU (Fig. 2) prezintă o amprentă constînd din 12 romburi conturate prin linii simple, fără alte adaosuri. Ea a fost pusă la dispoziția tuturor oficiilor poștale de atunci.

— Ștampila GR_3 — GRĂTAR DUBLU (Fig. 3) prezintă aceeași grafie generală, dar realizată din linii duble. A fost identificată ca fiind numai în dotarea oficiului poștal din Iași, începînd cu anul 1869.

Aceste trei feluri de ștampile, numerotate GR_{1-3}, sînt considerate drept tipuri principale, întrucît dimensiunile lor variază între 30—34 mm lungime și 14—16 mm lățime, ceea ce conduce la multe alte subtipuri — ca dimensiuni.

Fig. 6

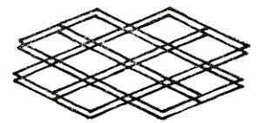

A existat un al patrulea tip de ştampilă grătar?

Ştampila grătar dublu (GR_3) este considerată drept raritate, ea fiind aplicată, aşa după cum am spus, doar la unul singur din toate oficiile poştale existente pe atunci în ţară, iar în plus, a apărut mai tîrziu faţă de celelalte ştampile cu grătar simplu (GR_2). Beneficiind şi de un frumos aspect grafic, redat în fig. 4, ea a fost întotdeauna mai bine cotată, iar drept urmare atenţia amatorilor de piese rare şi frumoase s-a îndreptat — firesc — spre aceste ştampile cu grătarul dublu.

În decursul anilor au apărut însă şi alte ştampile prezentînd o grafie oarecum asemănătoare ştampilei grătar dublu, aşa cum este cazul piesei[4] din fig. 5, a cărei ştampilă a fost reconstituită în fig. 6. Chiar dacă la o examinare superficială astfel de piese ar putea trece drept obliterate cu ştampila grătar dublu, la o examinare mai atentă deosebirile apar însă evidente, putînd găsi pe orice zonă din suprafaţa ştampilei caracteristici care exclud confuziile (Fig. 7).

Sînt însă unii filatelişti care au considerat astfel de ştampile — pe care le vom numi GR_2 — ca aparţinînd unui al patrulea tip de ştampilă grătar. Această părere, dovedind superficialitate în studiu, mai are — din păcate — adepţi şi în prezent. Ba mai mult, a făcut chiar şi obiectul unei încercări de comunicare[5] la primul simpozion de filatelie clasică românească — LONDRA 1980.

Fig. 4

Fig. 5

Greşeală involuntară, sau mistificare?

Aşa după cum rezultă din analizarea atentă a grafiei celui de-al „patrulea" tip de ştampilă grătar (a se revedea fig. 7 — din dreapta), ea este fără îndoială o ştampilă grătar simplu, aplicată însă de două ori. De aceea vom numi în continuare ştampila GR_2 ca ştampilă grătar mişcat.

Deşi foarte multe dintre astfel de ştampile grătar apar în mod evident dublate, fie ca urmare a unor neparalelisme[6] datorate unei uşoare mişcări de rotaţie în plan (Fig. 8), fie ca urmare a unor diferenţieri în aplicarea pe o aceeaşi corespondenţă,[7] ca în fig. 9, se pune în mod firesc întrebarea dacă în astfel de cazuri sîntem în faţa unei greşeli involuntare rezultate dintr-o dublă lovitură (germ. Schmitzdruck), sau doar în faţa unei simple mistificări.

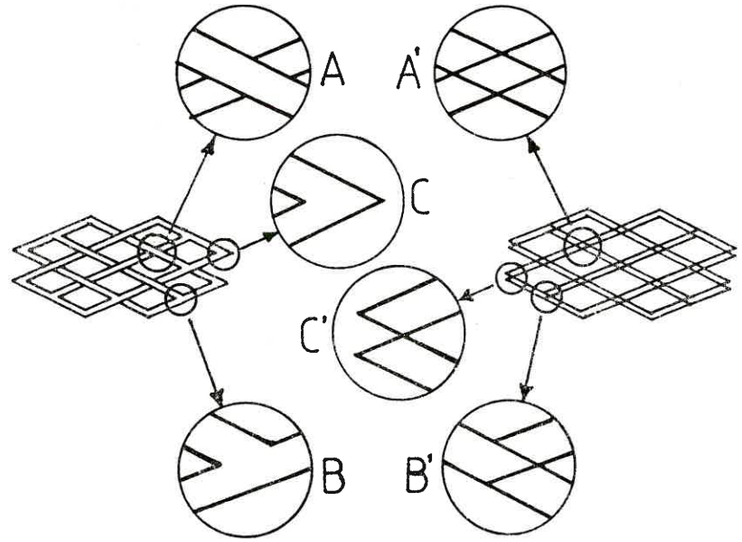

Fig. 7

Pentru realizarea ştampilei grătar mişcat printr-o dublă lovitură pledează argumentele:

— neglijenţa evidentă în aplicarea unora dintre ştampilele dublate (Fig. 8), ceea ce ar exclude dorinţa obţinerii unei ştampile grătar dublu;

— aplicarea pe o aceeaşi corespondenţă a două[8] sau trei[9] ştampile grătar diferite, concomitent, la un acelaşi oficiu poştal, ceea ce ar trebui să presupună existenţa tot atîtor ştampile diferite, dar din acelaşi tip, lucru greu de admis ca posibil;

— faptul că se pot întîlni astfel de ştampile mişcate la oricare dintre oficiile poştale, deci nelocalizabile.

Pentru posibilitatea unor încercări de mistificare, falsuri, pledează argumentele:

— dorinţa realizării unor piese „tari", uşurată de îndelungata utilizare a ştampilelor grătar simplu, peste 40 ani;

— acurateţea suspectă în aplicarea unora dintre ştampilele grătar mişcat (fig. 5);

— evidenta grijă de a evita aplicarea pe marcă a colţurilor ascuţite ale ştampilei grătar simplu, în aplicarea ei dublată, spre a nu apare semnul cel mai distinctiv de recunoaştere a mistificării;

— frecvenţa mare a ştampilelor grătar mişcat, într-o aceeaşi perioadă de timp şi în aceleaşi condiţii de aplicare faţă de a

Fig. 8

celorlalte ştampile pe atunci în funcţiune, cerc dublu ;

— constanţa „pasului de dublare", ce se încadrează aproape întotdeauna (0,8—1,0 mm) în „pasul" ştampilei grătar dublu.

Concluzii

Rezumînd argumentaţia expusă, rezultă în mod cert următoarele :

— În România au funcţionat în perioada 1865—1906 doar trei tipuri de ştampile grătar ;

— Ştampila grătar dublu poate fi uşor şi simplu identificată conform caracteristicilor redate în fig. 7, faţă de ştampilele grătar mişcat ;

— Ştampilele grătar mişcat pot proveni atît ca un produs nedorit — dar totuşi rezultat dintr-o activitate poştală, dublă lovitură, — cît şi ca o încercare de mistificare.

Şi într-un caz, şi în celălalt, nu există nici o justificare pentru atribuirea unor cote suplimentare acestor ştampile prezentînd ştampila grătar simplu, mişcată.

Ing. Silviu Dragomir

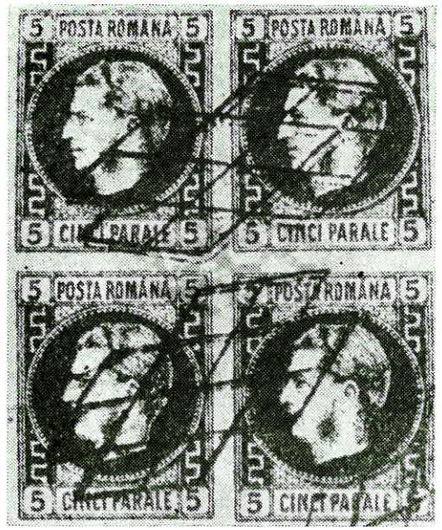

Fig. 9

NOTE

[1] *Kiriac Dragomir — C.M.P.R. — 1974, pag. 71 şi 105.*

[2] *Gr. Racoviceanu — Ştampilele poştale folosite în Ţările Române pînă în anul 1881, pag. 44.*

[3] *Numerotarea conformă cu studiul cercetătorului K. Dragomir, publicat în rvista FILATELIA nr. 8/1980.*

[4] *Colecţia Kiriac Dragomir — Bucureşti.*

[5] *Dumitru Paşşalega — Craiova.*

[6] *Colecţia Marcel Sapira — Bucureşti.*

[7] *Piesa 2343 din licitaţia Robson 1976 — Londra.*

[8] *Colecţia Gabriel Sassower — Londra.*

[9] *Cazul piesei 2343 expusă la licitaţia Robson şi care poartă trei ştampile grătar simplu, mişcate diferit (vezi pct. 7 şi fig. 9.*

Mic dicţionar filatelic

CAL DE POŞTĂ = ...Hipo-filatelie.
DANTELURĂ = Dinţi fără măsele.
MANCO-LISTA = Inventarierea lipsurilor.
MARCĂ ADEZIVĂ = Posibilitatea de a pune în circulaţie... plicul !
MAŞINĂ DE FRANCAT = Duşmanul declarat al... mărcilor poştale.
OBLITERARE = ...Tatuaj filatelic.
PAR AVION = Timbru pentru porumbelul... metalic !
PENSETĂ = Prelungirea fineţii mîinilor !
PERFORARE = Dinţi pentru... zimţi !
TIMBRU FISCAL = Valoare fără valoare !
TIMBRE = Bibelouri poligrafice.
TIPAR SUPRAPUS = Rebut cu implicaţii... de valoare !

CÎND FILATELIA SE FĂCEA LA CAFENEA

Anul 1981 ne-a oferit prilejul sărbătorii unui eveniment de reală mîndrie pentru toţi filateliştii români, aniversarea a o sută de ani de presă filatelică.

Paşii de început în organizarea acestei pasiuni se regăsesc în presa filatelică din acea epocă, dezvăluind nume şi fapte ale înaintaşilor noştri, cuprinşi de aceeaşi mare dragoste pentru marca poştală.

Astăzi filatelia a devenit un simbol de legătură între oamenii de pretutindeni, un act de cultură care ne îmbogăţeşte cunoştinţele în cele mai variate domenii.

Uneori soarta este generoasă şi ne oferă după aproape un secol, dovezi despre primii colecţionari de marcă poştală românească, prilejuind astfel, ocazia omagierii acestor pasionaţi precursori.

În anul 1881 îşi face apariţia la Bucureşti prima publicaţie filatelică din ţară, intitulată : „Timbrophilo — Jurnal philatelistic român" apărut prin contribuţia unui grup de entuziaşti.

Un rol important în editarea acestei reviste l-a avut căpitanul C. Moroiu, care deşi ne-a rămas cunoscut şi pentru fapte filatelice mai puţin oneste, a fost totuşi un colecţionar pasionat şi un iniţiator al studiilor în filatelie. Totodată a publicat în anul 1886 sub influenţa lucrărilor belgianului J. MOENS cu care era în corespondenţă, primul catalog poştal din România intitulat „Catalogue Generale — Timbres de Roumaine" — Bucharest 1886 cuprinzînd 22 de pagini.

Mărturia bogatei activităţi filatelice depuse de Moroiu o constituie numeroasa

Fig. 1

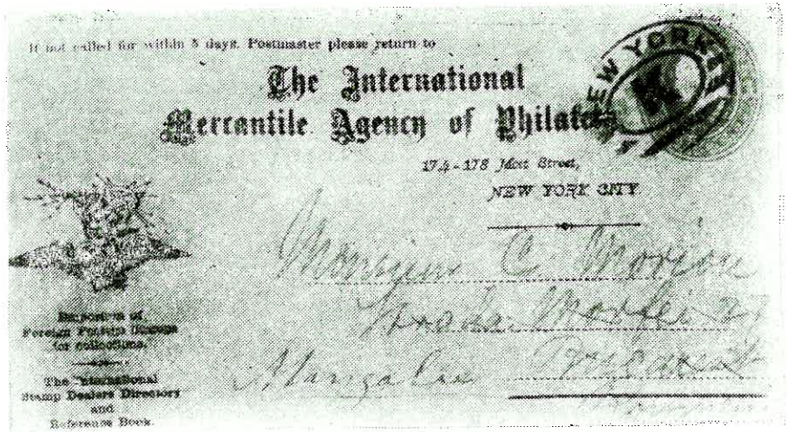

Fig. 2

corespondență poștală adresată spre toate țările lumii.

Astfel în foto 1 remarcăm o carte poștală sosită de la un filatelist din îndepărtatul Mexic, ce poartă adresa : Senor C. Moroiu str. Morfeu 27 Bucharest, Rumania. Din textul de pe verso, se desprinde că expeditorul, era un vechi partener de schimb al căpitanului Moroiu, căruia îi cere scuze pentru întîrzierea răspunsului său, datorat stării precare a sănătății. Cartea poștală expediată la 18 aprilie 1882 din Vera Cruz, ajunge la 19 mai în București ceea ce trebuie să recunoaștem că este o notă bună pentru mersul poștei din acea vreme. Destinatarul fiind plecat din București, se face pe fața cărții poștale adnotarea manuală : Adresantul se află la Mangalia, unde este îndrumată corespondența care îi sosește la 21 mai 1882.

Tot din aceeași perioadă este și plicul din foto 2, expediat căpitanului C. Moroiu de către : „The International Mercantile Agency of Philately" din New-York, renumită casă filatelică la acea dată. Și acest plic este returnat din București la Mangalia.

Reproducerea nr. 3 reprezintă imaginea unui plic expediat din localitatea COLLINS — U.S.A. la 10 februarie 1885. Destinatarul Alecu G. Pancu, era o figură renumită printre colecționarii din țară. Proprietarul unui debit de tutun lîngă biserica Slătari de pe Calea Victoriei, Alecu Pancu era nelipsit de la orice manifestare cu caracter filatelic. Numele lui apare printre membrii fondatori ai „Societății Române de timbrologie", care avea întîlniri regulate pentru membrii săi la cafeneaua Strobel din str. Academiei, în fiecare marți seară.

De asemenea acest întreprinzător negustor de mărci a editat în anul 1890 un catalog intitulat : „Catalogul de la premiere et seule maison de confiance en timbres-poste de Roumanie, Bulgaria, etc." Bucharest, 1890, cuprinzînd 5 pagini. Catalogul editat de Moroiu în 1886, de Pancu în 1890 și cel publicat de un alt membru al „Societății Române de timbrologie", *Al. S. Klenk*, în 1892 intitulat „Catalogul mărcilor române" conținînd un număr de 8 pagini, au fost lucrări de bază pentru filateliștii din acea vreme.

Titlurile și autorii acestor mici cataloage românești se întîlnesc la loc de cinste în documentata inventariere a literaturii filatelice avînd ca subiect mărcile și istoria noastră poștală, publicată de cercetătorul american Don Heller în revista „Philatelic Literature Review" — din 31 martie 1975. De asemenea noi date despre catalogul editat de Alecu Pancu au fost publicate mai tîrziu și de către revista Filatelia nr. 11—12/1980 sub semnătura colecționarului Silviu Dragomir.

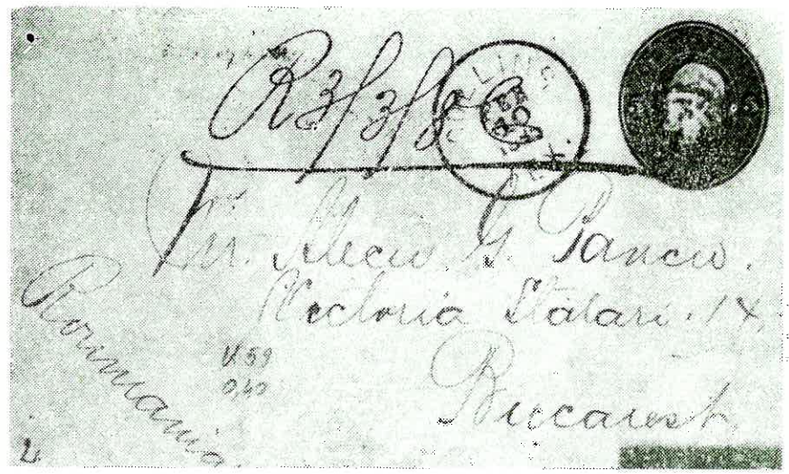

Fig. 3

Revenind la textul scrisorii adresate lui Alecu Pancu,* putem afla că filatelistul american dorește o listă de prețuri pentru cantități de 100 și 1000 bucăți din mărcile românești și cere precizarea cîte timbre românești poate primi pentru suma de 100 $. Probabil intenția lui Alecu Pancu de a publica un catalog era cunoscută filateliștilor, deoarece colecționarul american îi cere încă din anul 1885 precizarea dacă va edita un viitor catalog.

Toate aceste dovezi despre activitatea colecționarilor de acum un veac, ne inspiră un sentiment de caldă emoție și admirație, pentru cei pe urmele cărora au mers generații de filateliști, ajungînd astăzi la o activitate permanentă, bazată pe studii științifice, care să facă cunoscută în întreaga lume, marca românească și bogata noastră istorie poștală.

Leonard Pașcanu

Dragă domnule,

** Vă rog să-mi trimiteți o listă de prețuri a timbrelor din România 100 + 1000. Vă rog să-mi spuneți cîte timbre românești îmi puteți trimite pentru 100 us $. Vă rog să-mi răspundeți pe o carte poștală dacă nu publicați un catalog.*

Francis Jackson

Laconism

După primele zile de la publicarea romanului „Mizerabilii", Victor Hugo nu aflase de la editorul său nici o veste despre primirea pe care publicul o făcuse cărții. Îngrijorat, romancierul îi scrie într-un fel original : pe o foaie de hîrtie a caligrafiat doar un singur semn : „?".

Editorul pricepînd despre ce este vorba, îi trimise un răspuns la fel de „laconic" : pe o filă imaculată făcuse semnul „!", ceea ce însemna : „Nu știu nimic".

Autograf

Se zvonise în Londra că celebrului scriitor Rudyard Kipling i se plăteau de către editori 6 șilingi pentru fiecare cuvînt scris de el. O doamnă din aristocrația engleză ținea cu orice preț să aibă un autograf de-al scriitorului și trimise un cec pentru suma de 6 șilingi și o scrisoare cu rugămintea : „numai un cuvînt".

După cîteva zile doamna primi prin poștă scris pe o foaie de hîrtie : „Mulțumesc".

GRIGORE RACOVICEANU

Familia Racoviceanu se numără printre cele mai vechi familii din ţinutul Muscelului, despre unii membrii ai ei avînd ştiri încă de acum 200 de ani.

Numele li se trage de la satul Racoviţa, ştiut fiind că în Evul Mediu românesc era obiceiul să primească şi să poarte numele satului acei fruntaşi care prin Hrisov Domnesc reprezentau pe locuitori în faţa autorităţilor centrale din Capitala Ţării şi în acelaşi timp aplicau în localitate legile şi dispoziţiile Puterii de Stat.

Avocatul GRIGORE RACOVICEANU, mare filatelist şi părintele ştampilografiei româneşti, s-a născut în Bucureşti la 24 iunie 1893. A studiat la Liceul Gh. Lazăr şi a urmat Facultatea de Drept din Bucureşti, trecîndu-şi licenţa şi luîndu-şi titlul în anul 1915. A participat la războiul din 1916—1918 ca ofiţer al Reg. 6 Artilerie, căzînd prizonier. A fost decorat cu ord. „Coroana României" în rang de ofiţer. Din anul 1919 a practicat avocatura, pînă la ieşirea sa la pensie în 1955 (la vîrsta de 62 ani). A publicat două cărţi de drept şi a condus mulţi ani publicaţia de specialitate „Pandectele Române", pe care s-a străduit să o transforme dintr-un monitor oficial într-o tribună pentru dezbaterea soluţiilor, deci o „arhivă vie", cu valoare universală. A fost foarte apreciat ca jurist, domeniu în care a avut şi alte realizări de seamă (procese răsunătoare, conferinţe, profesorat etc.). Şi-a adus o contribuţie importantă şi ca cercetător în domeniul istoriei medicinei, fiind membru activ al „Societăţii de Istoria Medicinei din Bucureşti", în cadrul căreia a fost comemorat la şedinţa din 2 martie 1981 prin necrologul ţinut de către col. farm. Gh. Săvulescu şi Dr. Dona-Domnica Milcoveanu.

Pasiunea pentru filatelie a avut-o încă din anii cînd era elev de liceu. Din familie moştenise o deosebită cerinţă lăuntrică de a apăra valorile prin colecţionare organizată, simţul faţă de obiecte şi înclinaţia de clasificare şi coordonare.

Av. Grigore Racoviceanu a avut o prestigioasă activitate filatelică. Am insistat atît de mult asupra cadrului în care s-a format acest mare filatelist tocmai pentru a căuta să-l fixăm în spaţiul activităţii de cercetător al filateliei româneşti. O simplă enumerare bibliografică a articolelor sale ar umple prea multe pagini Îl găsim pe Grigore Racoviceanu în mai toate publicaţiile filatelice care au apărut la noi începînd din deceniul al treilea şi pînă astăzi. A publicat foarte mult şi în străinătate. În total zeci şi zeci, ba chiar sute de articole scrise despre mărcile poştale, ştampile, istoria poştei, a filateliei, a organizării poştale, a mijloacelor de realizare a timbrelor (hîrtie, desen, culoare, dantelură, gumaj), a erorilor, a falsurilor etc. Ca lucrări independente a scris două cărţi. Volumul „Ştampilele poştale folosite în Ţările Române pînă în anul 1881" editat în 1963 şi „Ce este marca poştală", tipărit în anul 1970. Redăm imaginea lor, cu specificaţia că a adus completări la zi pentru primul volum, exemplare din această lucrare — needitată încă — circulînd deja multiplicată prin xerox. În anul 1973 participă activ la formarea „Cercului de studii filatelice din Bucureşti" de pe lîngă A.F.R. În anul 1979 este declarat MEMBRU DE ONOARE al aceleiaşi asociaţii.

Se poate spune că Av. Grigore Racoviceanu observa esenţialul şi se concentra extrem pentru a merge direct la obiectivul propus; ştia să facă ordine perfectă şi să clarifice vastităţile confuze, amorfe, neinteligibile şi derutante ale ştampilografiei, domeniu caracterizat printr-o mare bogăţie de material; era un remarcabil organizator al domeniului studiat şi clarificat prin studiul respectiv.

Astfel, acum, călcîndu-i pe urme, ne este mult mai uşor să perfectăm şi să punem la punct detaliile domeniului ştampilografiei româneşti, asupra căreia şi-a lăsat amprenta-i de mare înaintaş.

Cele trei însuşiri principale amintite, de căutări şi împliniri, au fost secundate de altele cîteva, nu mai puţin importante: intensitatea activităţii, raţionalism şi realism profund, pozitivism dinamic. Conjugarea tuturor acestora au făcut din Grigore Racoviceanu un prototip de referinţă al cercetătorului filatelic de tip modern.

De aceea nimeni şi niciodată nu va putea întocmi un studiu de sinteză fără a-i fi tributar ca directivă şi soluţie de principiu. Chiar dacă — aşa cum este de altfel şi normal — uneori timpul va scoate în continuare la iveală piese noi, necercetate şi necatalogate, vom putea aduce doar precizări şi clarificări într-un domeniu jalonat cu ani în urmă de cel care a fost Grigore Racoviceanu, părintele ştampilografiei româneşti.

Ing. Silviu Dragomir

UN VALS AL FILATELIŞTILOR

Da, într-adevăr există şi un vals al filateliştilor... Nu ştiu dacă şi alte pasiuni au un vals al lor, dar e cert — filateliştii îl au. A fost scris de Roberts Stolz, care după aprecierea unora face parte din pleiada „regilor valsului vienez".

Din fragedă copilărie, din cauza unei sănătăţi şubrede, Robert Stolz nu se juca şi zburda ca alţi copii. Stătea retras în casă şi-l cuprindea dorul cunoaşterii depărtărilor şi vroia să reţină tot ce putea să-i amintească de locuri necunoscute, străine. Tatăl său, slujbaş al Operei vieneze, îi aducea din cînd în cînd plicuri, de pe care micul Robert dezlipea timbrele. Aşa a prins drag de mărcile poştale şi de colecţionarea lor.

Într-o zi, compozitorul Johannes Brahms, prietenul familiei Stolz, l-a auzit cîntînd la pian şi i-a prezis un viitor strălucit. Ştiindu-l totodată, un pasionat colecţionar de mărci poştale, Brahms îi aducea micului Stolz timbre şi îi încuraja pasiunea. Mai tîrziu, cînd Robert Stolz a reuşit să se ridice şi pe planul cunoaşterii muzicale, a afirmat: „Pot spune cu curaj, că trăiesc în două lumi — muzica şi filatelia. Multe din visurile tinereţii au avut ecou în compoziţiile mele. Şi totodată am avut suficientă vreme să-mi măresc colecţiile şi să mă cufund cîteva ore în călătorii fantastice."

Dragostea pentru filatelie l-a determinat să compună „Valsul filateliştilor" — un unicat în acest domeniu.

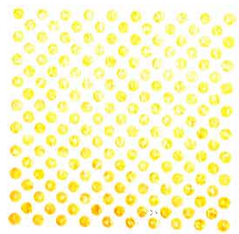

tablă zincată în care ţineam mîncarea de teamă să nu ne-o fure cîinii; avusesem necazul acesta altădată şi rămăsesem toată ziulica nemîncaţi.

Acum eram asiguraţi cu hrana, aveam şi bota cu apă. Trebuia să dormim la cîmp, pentru că mai aveam de răliţat un pogon. A doua zi, pe la prînz, terminam. La lumina focului, am mîncat ceea ce ne pusese de acasă în cufăr: ceva mămăligă, ceva brînză, pîine, o oală de fasole bătută din care eu am încălzit într-o tigaie cu coadă lungă, la focul ce-l pregătisem.

După ce am mîncat şi focul s-a stins, de jur împrejur au năvălit jerbe de întuneric. Ne-au culcat sub căruţă, învelindu-ne bine cu o pătură, o cergă şi nişte haine groase de dimie. Mă simţeam aşa de bine, de parcă eram într-un palat. Concertul Boianului se auzea din ce în ce mai tare. Mii de instrumente, din cele mai ciudate instrumente intonau feeria nopţii. Şi pentru că nu-mi venea somn, tată-meu, mi-a istorisit întîmplările ciobanului din Bucegi.

După ce a terminat povestirea, am văzut cu uimire, spre apus, ridicîndu-se flăcări spre cer.

— Ce se întîmplă acolo, am întrebat uimit.

— Ce se întîmplă acolo, am întrebat tată-meu.

În vremuri îndepărtate, cine ştie din ce cauză, marii bogătaţi îşi îngropau comorile uneori, pentru ca să le dezgroape după ce trecea primejdia. Mulţi au murit şi multe comori au rămas îngropate pe aceste pămînturi.

— De ce nu le dezgroapă oamenii şi să se îmbogăţească?

— Chiar dacă le-ar şti unde sînt îngropate, nu îndrăznesc.

Au încercat unii, dar, sau au murit pe loc, sau le-au luat gura, sau o mînă, sau un picior. Sînt bani blestemaţi!

Haide, culcă-te, că mîine în zori pornim la răliţat.

Pentru mine, istorisirea despre ciobănaşul din Carpaţi şi jocul banilor de aur la miez de noapte, au adăugat acestei cîmpii un plus de farmec, o aureolă de vrajă.

Nu este aşa prietene, tovarăş de drumeţie, că şi ţie îţi apar aceste întinderi înmiresmate învăluite în mister?

De aceea, te-am adus pînă aici... şi poate vei spune şi altor doritori de călătorii, ca pe lîngă bijuteriile arhitectonice din Moldova, pe lîngă paradisiacul litoral, pe lîngă înălţimile împădurite sau pleşuve ale munţilor, din Bucegi, să coboare pe urma ciomagului de corn încrustat, sub cerul de peruzea, pînă-n cîmpia mirifică, bogată în aurul grîului, scăldată de irizările fetei morgane.

I. Roşoiu

Subiect pentru un EXPONAT

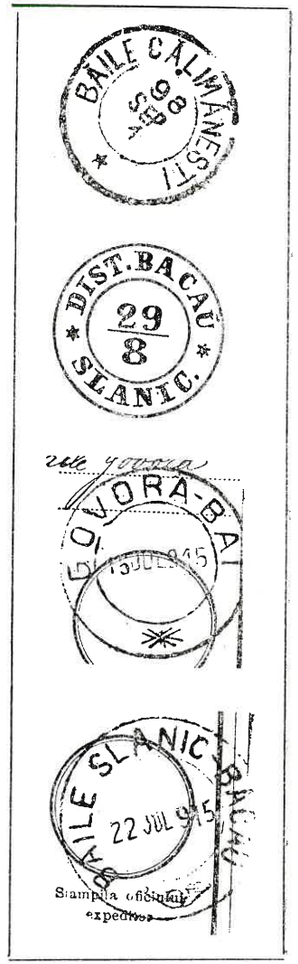

Inspirat titlul originalei lucrări „Turism şi filatelie" recent apărută în editura Sport—Turism sub semnătura doctorilor Apostol Turbatu şi Nicolae Neagu, voi încerca prin intermediul acestui articol să sugerez destul de sumar un subiect de studiu inedit care ar putea fi concretizat în cadrul unui exponat competitiv la expoziţiile interne şi internaţionale.

Dezvoltarea activităţii turistice şi balneare în staţiunile din ţara noastră a influenţat în mod pozitiv şi mersul poştei, consecinţă firească a creşterii fluxului poştal.

Prin „poşte locale turistice" se înţeleg serviciile poştale locale organizate în anumite staţiuni turistice cu scopul de a servi turiştii, prin expedierea trimiterilor poştale de la staţiune la cel mai apropiat oficiu poştal de stat şi invers, contra unor taxe percepute suplimentar, pe lîngă francarea obişnuită, prin aplicarea unor vignete poştale proprii. În ţara noastră asemenea poşte au funcţionat la Păltiniş (jud. Sibiu), Bistra (jud. Alba, ambele proprietate a Societăţii Carpatine Transilvănene a Turiştilor şi la Măgura (jud. Cluj), proprietatea statului.

Poştele balneare sezoniere sînt servicii poştale organizate în unele staţiuni balneare în perioada cît durează sezonul de tratament şi au ca scop înlesnirea transmiterilor poştale. În cazul ţării noastre aceste oficii poştale balneare au fost înfiinţate şi finanţate de către stat, ele depinzînd-din punct de vedere organizatoric şi financiar de cel mai apropiat oficiu telegrafo-poştal existent.

Un exponat care să urmărească dezvoltarea activităţii poştale în staţiunile turistice şi balneare, trebuie să cuprindă atît oficiile din Moldova şi Muntenia precum şi cele din Transilvania şi Dobrogea. Tratîndu-le ca pe un tot unitar, se va corecta în acest fel o lacună mai veche datorată prezentării lor separate. Numai în acest mod ideea de început va putea fi concretizată printr-o colecţie completă.

De asemenea este datoria tuturor filatelişilor din România ca prin studiile şi realizările lor expoziţionale să contribuie la descoperirea şi consolidarea datelor care să îmbogăţească patrimoniul istoriei noastre poştale, istorie scrisă de-a lungul timpului în spaţiul carpato-dunărean, leagănul de existenţă milenară a poporului român.

Subiectul acestui studiu poate trata din punct de vedere filatelic aspecte multiple dintre care amintim doar cîteva, fără a avea pretenţia epuizării lor:

— condiţiile de apariţie şi datele de înfiinţare a oficiilor balneare;

— studiul ştampilelor utilizate de aceste oficii de-a lungul perioadei lor de funcţionare;

— studiul mărcilor şi al eseurilor unor emisiuni locale cum ar fi emisiunile Păltiniş, Măgura, Bistra, cu analize minuţioase asupra varietăţilor şi al

tipurilor din blocul de transfer;

— studiul mijloacelor de transport a corespondenței din stațiuni pînă la cel mai apropiat oficiu telegrafo-poștal de stat;

— diverse aspecte legate de circulația poștală a acestor oficii.

Bineînțeles că problemele prezentate mai sus nu pot epuiza un subiect atît de bogat.

Enumerăm în continuare cîteva date documentare, legate de poștele turistice, sperînd ca timidul început să stîrnească pasiunea de a cerceta cît mai amănunțit acest atractiv capitol din filatelia noastră.

Cele mai vechi informații le avem în legătură cu patru stațiuni balneare din Principatele Unite.

Astfel la 11 august 1865 Direcția generală a telegrafelor și poștelor emite ordinul nr. 55 avînd ca scop înființarea de birouri poștale cu serviciul limitat numai pentru sezonul balnear. Aceste oficii în număr de patru au fost: BALTA ALBĂ în districtul Rîmnicul-Sărat, SLANIC în districtul BACĂU, CĂLIMĂNEȘTI și STEFĂNEȘTI în districtul Vîlcea.

Aceste oficii au fost dotate cu ștampile asemănătoare cu ștampilele poștei rurale de tip Librecht (directorul poștei din acea vreme), avînd diametrele cercurilor de 25 mm și 15 mm. În partea de sus a ștampilei era inscripționată localitatea, iar jos numele districtului. Respectînd ortografia ștampilelor, citez:

1. BALTA ALBĂ ● DIST. RÎMNICU SĂRAT
2. SLĂNIC ● DIST. BACĂU (foto 1)
3. CĂLIMĂNEȘTI ● DIST. VÎLCEA
4. ȘTEFĂNEȘTI ● DIST. VÎLCEA

Aceste ștampile necunoscute pe mărci ar putea apare începînd cu emisiunea Cuza 1865 devenind piese de maximă raritate. Ulterior ștampilele au luat diverse forme din care exemplificăm: Băile Slănic — Bacău și Băile Călimănești (foto 2 și 3), Oficiul SINAIA — a fost înființat în anul 1873. În Monitorul Oficial din anul următor apare un anunț prin care publicul era înștiințat că (citez): „Între 15 iunie și 15 septembrie 1874 va fi deschis la Sinaia pentru serviciul majestății sale domnitorul și al particularilor un oficiu telegrafo-poștal cu serviciul limitat".

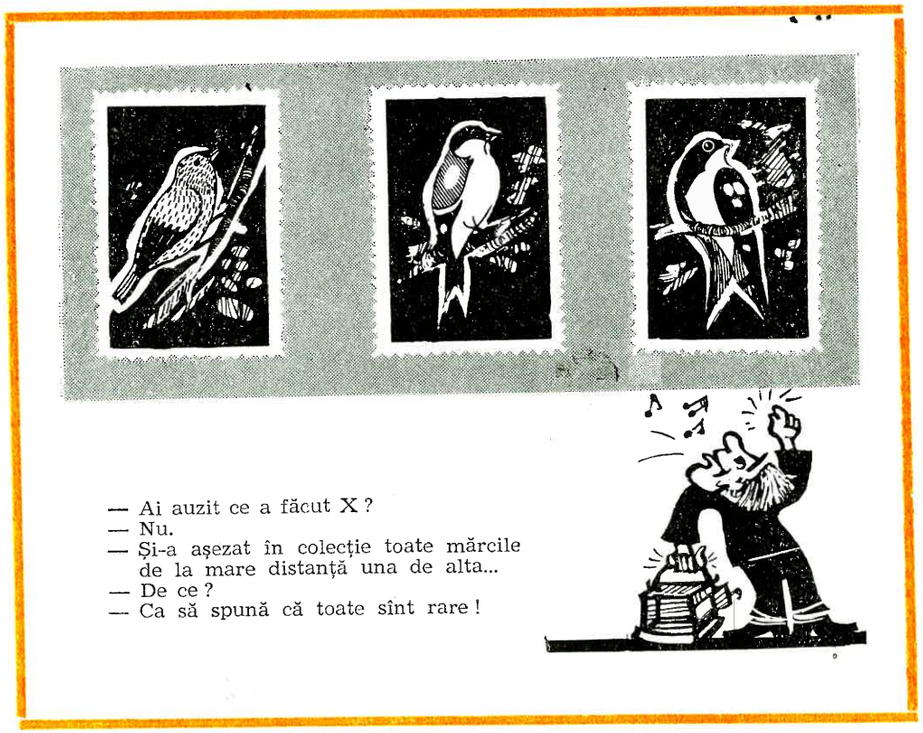

— Ai auzit ce a făcut X?
— Nu.
— Și-a așezat în colecție toate mărcile de la mare distanță una de alta...
— De ce?
— Ca să spună că toate sînt rare!

In același Monitor apare și o informație despre oficiul Băile Slănic — „La 10/22 iunie stil nou 1874 s-a deschis la Băile Slănic din districtul Bacău un birou poștal pe tot timpul sezonului".

Din aceste anunțuri ne dăm seama că în fiecare an, o dată cu deschiderea sezonului de tratament balnear, erau puse în funcțiune și oficiile telegrafo-poștale, permițînd astfel celor aflați la odihnă să poată purta corespondență.

Alte oficii balneare pe care le cunosc sînt:

BĂLȚĂTEȘTI — (jud. Neamț) — aparține de oficiul telegrafo-poștal Tg. Neamț. Ștampila acestui oficiu am întîlnit-o pentru prima oară pe valoarea de 15 bani din emisiunea PERLE, avînd ortografia: 18 Oficiu Băile Bălțzățești JUL. 85

SLĂNIC PRAHOVA — înființat la 1 iulie 1894, aparținînd de oficiul poștal Ploiești.

MONTEOR — înființat la 2 iunie 1896 — aparține de oficiul telegrafo-poștal din Buzău.

CARMEN SYLVA — înființat la 1 iulie 1904 — aparține de oficiul poștal Constanța.

LACU-SĂRAT — aparține de oficiul telegrafo-poștal din Brăila

TARCĂU — înființat la 10 decembrie 1904 — aparține de oficiul telegrafo-poștal Piatra-Neamț.

BUȘTENI — înființat la 14 iulie 1900

AZUGA — înființat la 14 iulie 1900

BĂILE OGLINZI — oficiu balnear în județul Neamț.

BĂILE GOVORA — oficiu balnear în județul Vîlcea (foto 4).

Poșta locală turistică PĂLTINIȘ reprezintă un alt capitol interesant al acestei teme. La 10 iunie 1894 au fost inaugurate la Păltiniș primele trei pavilioane. Începînd cu anul 1895, în această stațiune a funcționat un oficiu poștal particular, tolerat de autorități, care a emis mărci proprii reprezentînd costul transportului corespondenței. De-a lungul existenței ei, poșta locală turistică PĂLTINIȘ a utilizat între anii 1895—1924 nouă emisiuni poștale, întîlnindu-se corespondență francată cu mărci PĂLTINIȘ pînă în anul 1930. Un studiu deosebit de aprofundat al istoricului acestei poște locale turistice din PĂLTINIȘ, este prezentat în lucrarea „Istoria poștală a Sibiului" apărută sub semnătura cunoscutului cercetător Emanoil Munteanu.

Poșta locală BISTRA a fost înființată în anul 1907 și a funcționat pînă în 1912. Schimbul trimiterilor poștale se făcea prin oficiul poștal Sebeș-Alba aflat la 50 km depărtare.

Poșta locală MĂGURA — înființată în 1903 ca oficiu poștal particular a avut legătură în 1903 cu oficiul Bălcești, iar mai tîrziu cu oficiul Răcătău. Poșta locală Măgura s-a desființat în 1912.

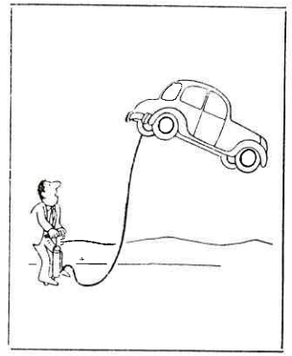

Despre ultimele trei oficii se pot găsi date interesante atît în lucrarea „Istoria oficiilor poștale particulare și mărcile lor, foste în circulație pe teritoriul României de azi", 1947, Sibiu sub semnătura reputatului specialist Ludovic Dengel, cît și în articolele mai recente apărute în țară sau în străinătate de același autor sau a colaboratorului său avocatul E. Munteanu.

Dorind ca tema acestui articol „să aducă în centrul atenției filateliștilor un subiect pasionat pentru studii, așteptăm apariția la viitoarele expoziții naționale a unor posibile exponate care să trateze aspecte ale dezvoltării activității poștale în stațiunile turistice și balneare din România.

Leonard Pașcanu

BIBLIOGRAFIE

Emanoil Munteanu: „Istoria Poștală a Sibiului".
Kiriac Dragomir: „Contribuția privind circulația mărcilor Cuza — 1865", Filatelia nr. 8/1980.
C.M.P.R. — 1974
Marcel Dănesc: „Dicționar filatelic".

GRIGORE RACOVICEANU

Familia Racoviceanu se numără printre cele mai vechi familii din ținutul Muscelului, despre unii membrii ai ei avînd știri încă de acum 200 de ani.

Numele li se trage de la satul Racoviţa, știut fiind că în Evul Mediu românesc era obiceiul să primească și să poarte numele satului acei fruntași care prin Hrisov Domnesc reprezentau pe locuitori în fața autorităților centrale din Capitala Țării și în același timp aplicau în localitate legile și dispozițiile Puterii de Stat.

Avocatul GRIGORE RACOVICEANU, mare filatelist și părintele ștampilografiei românești, s-a născut în București la 24 iunie 1893. A studiat la Liceul Gh. Lazăr și a urmat Facultatea de Drept din București, trecîndu-și licența și luîndu-și titlul în anul 1915. A participat la războiul din 1916—1918 ca ofițer al Reg. 6 Artilerie, căzînd prizonier. A fost decorat cu ord. „Coroana României" în rang de ofițer. Din anul 1919 a practicat avocatura, pînă la ieșirea sa la pensie în 1955 (la vîrsta de 62 ani). A publicat două cărți de drept și a condus mulți ani publicația de specialitate „Pandectele Române", pe care s-a străduit să o transforme dintr-un monitor oficial într-o tribună pentru dezbaterea soluțiilor, deci o „arhivă vie", cu valoare universală. A fost foarte apreciat ca jurist, domeniu în care a avut și alte realizări de seamă (procese răsunătoare, conferințe, profesorat etc.). Și-a adus o contribuție importantă și ca cercetător în domeniul istoriei medicinei, fiind membru activ al „Societății de Istoria Medicinei din București", în cadrul căreia a fost comemorat la ședința din 2 martie 1981 prin necrologul ținut de către col. farm. Gh. Săvulescu și Dr. Dona-Domnica Milcoveanu.

Pasiunea pentru filatelie a avut-o încă din anii cînd era elev de liceu. Din familie moștenise o deosebită cerință lăuntrică de a apăra valorile prin colecționare organizată, simțul față de obiecte și înclinația de clasificare și coordonare.

Av. Grigore Racoviceanu a avut o prestigioasă activitate filatelică. Am insistat atît de mult asupra cadrului în care s-a format acest mare filatelist tocmai pentru a căuta să-l fixăm în spațiul activității de cercetător al filateliei românești. O simplă enumerare bibliografică a articolelor sale ar umple prea multe pagini Îl găsim pe Grigore Racoviceanu în mai toate publicațiile filatelice care au apărut la noi începînd din deceniul al treilea și pînă astăzi. A publicat foarte mult și în străinătate. În total zeci și zeci, ba chiar sute de articole scrise despre mărcile poștale, ștampile, istoria poștei, a filateliei, a organizării poștale, a mijloacelor de realizare a timbrelor (hîrtie, desen, culoare, dantelură, gumaj), a erorilor, a falsurilor etc. Ca lucrări independente a scris două cărți. Volumul „Ștampilele poștale folosite în Țările Române pînă în anul 1881" editat în 1963 și „Ce este marca poștală", tipărit în anul 1970. Redăm imaginea lor, cu specificația că a adus completări la zi pentru primul volum, exemplare din această lucrare — needitată încă — circulînd deja multiplicată prin xerox. În anul 1973 participă activ la formarea „Cercului de studii filatelice din București" de pe lîngă A.F.R. În anul 1979 este declarat MEMBRU DE ONOARE al aceleiași asociații.

Se poate spune că Av. Grigore Racoviceanu observa esențialul și se concentra extrem pentru a merge direct la obiectivul propus; știa să facă ordine perfectă și să clarifice vastitățile confuze, amorfe, neinteligibile și derutante ale ștampilografiei, domeniu caracterizat printr-o mare bogăție de material; era un remarcabil organizator al domeniului studiat și clarificat prin studiul respectiv.

Astfel, acum, călcîndu-i pe urme, ne este mult mai ușor să perfectăm și să punem la punct detaliile domeniului ștampilografiei românești, asupra căreia și-a lăsat amprenta-i de mare înaintaș.

Cele trei însușiri principale amintite, de căutări și împliniri, au fost secundate de altele cîteva, nu mai puțin importante: intensitatea activității, raționalism și realism profund, pozitivism dinamic. Conjugarea tuturor acestora au făcut din Grigore Racoviceanu un prototip de referință al cercetătorului filatelic de tip modern.

De aceea nimeni și niciodată nu va putea întocmi un studiu de sinteză fără a-i fi tributar ca directivă și soluție de principiu. Chiar dacă — așa cum este de altfel și normal — uneori timpul va scoate în continuare la iveală piese noi, necercetate și necatalogate, vom putea aduce doar precizări și clarificări într-un domeniu jalonat cu ani în urmă de cel care a fost Grigore Racoviceanu, părintele ștampilografiei românești.

Ing. Silviu Dragomir

UN VALS AL FILATELIȘTILOR

Da, într-adevăr există și un vals al filateliștilor... Nu știu dacă și alte pasiuni au un vals al lor, dar e cert — filateliștii îl au. A fost scris de Roberts Stolz, care după aprecierea unora face parte din pleiada „regilor valsului vienez".

Din fragedă copilărie, din cauza unei sănătăți șubrede, Robert Stolz nu se juca și zburda ca alți copii. Stătea retras în casă și-l cuprindea dorul cunoașterii depărtărilor și vroia să rețină tot ce putea să-i amintească de locuri necunoscute, străine. Tatăl său, slujbaș al Operei vieneze, îi aducea din cînd în cînd plicuri, de pe care micul Robert dezlipea timbrele. Așa a prins drag de mărcile poștale și de colecționarea lor.

Într-o zi, compozitorul Johannes Brahms, prietenul familiei Stolz, l-a auzit cîntînd la pian și i-a prezis un viitor strălucit. Știindu-l totodată, un pasionat colecționar de mărci poștale, Brahms îi aducea micului Stolz timbre și îi încuraja pasiunea. Mai tîrziu, cînd Robert Stolz a reușit să se ridice și pe planul cunoașterii muzicale, a afirmat: „Pot spune cu curaj, că trăiesc în două lumi — muzica și filatelia. Multe din visurile tinereții au avut ecou în compozițiile mele. Și totodată am avut suficientă vreme să-mi măresc colecțiile și să mă cufund cîteva ore în călătorii fantastice."
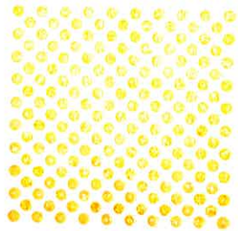
Dragostea pentru filatelie l-a determinat să compună „Valsul filateliștilor" — un unicat în acest domeniu.